ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΚΑΤΑ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΕΤΟΣ Ε'. — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 1.

Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ — Ἡ ἐπανέκδοσίς μας.

ΘΡ. ΜΑΡΚΙΔΟΥ. — Ταμιευτήρια.

ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ. — Φυσικὴ ἀγωγὴ καὶ τέχνη.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ. — Ὄνειρο. - Σαπιοκάραβα.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ. — Τὸ πάρκο τῆς ἀγάπης.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ. — Καθολικά, Μητροπόλεις, Εὐκτήρια τῶν Ἀθηνῶν.

Κ. Α. ΦΩΤΑΚΗ. — Ὅταν τὸ χρῆμα. . . .

Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ. — Ἡ Ἑλληνικὴ Τέχνη κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα.

VESPER. — *Τριῶδι. - Θὰ πέσῃ ἢ μένει ;*

ΔΙΑΦΟΡΑ. — Γνωστὰ καὶ ἄγνωστα. - Νέαι Ἐκδόσεις - Κοινωνικὰ κλπ. κλπ.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛ. ΔΡΑΧ. 5.

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟΝ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΓΛΟΥ
Χειρούργου -Ὀδοντιάτρου τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων
Θεραπεύει ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν ὅλας τὰς παθήσεις τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀδόντων
Σφραγίσεις, Γέφυραι, Ὀδοντοστοιχίαι κ.λ.π. ἐφαρμόζονται ἐπιστημονικῶς
Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΔΩΡΕΑΝ
9 π. μ. - 1 1]2 μ. μ. καὶ 3 - 7 μ.μ. ἐκτὸς Πέμπτης καὶ Κυριακῆς
Ὁδὸς Ζήνωνος 4α παρὰ τὴν Πλατεῖαν (Ὁμονοίας)

ΑΔΕΛΦΟΙ
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΙ
ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ
ΑΙΟΛΟΥ — ΣΤΑΔΙΟΥ

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1921 | ΙΔΡΥΤΗΣ Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Κεχαγιᾶ 5
Νέον Φάληρον (Ἀθηνῶν) Τηλεφ. Νο. 30.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ : Ἐσωτερικοῦ . . . Δρ. 100
» Ἐξωτερικοῦ ἐν γένει » 200

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'-ΕΤΟΣ 5ΟΝ | *1 Φεβρουαρίου 1928* | ΑΡΙΘ. 1

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΙΣ ΜΑΣ

Ἡ ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη διακοπὴ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Παντογνώστου» ἐγένετο λόγῳ τῆς συνεχοῦς διακυμάνσεως τῶν τιμῶν.

Ἤδη σταθεροποιηθεισῶν αὐτῶν εἴς τι ἐπίπεδον ἐπετεύχθη ἡ ἐπανέκδοσις αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι οἱ παλαιοί μας φίλοι θ' ἀνανεώσωσι τὴν ὑποστήριξίν των πρὸς τὸν «Παντογνώστην» οὗτινος, ὡς γνωστόν, πρόγραμμα δὲν εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἐμπορίας ὠφέλεια, ἀλλ' ἡ διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ σκέψεων.

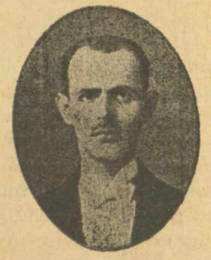
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Εἰς τὸν «Παντογνώστην» δὲν θὰ δημοσιεύωνται μόνον ἔργα τῶν ἀναδειγμένων ἐπιστημόνων καὶ λογοτεχνῶν, ἀλλὰ καὶ ἔργα τὰ ὁποῖα εἶναι ἄξια νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν δημοσιότητα.

Ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε τὴν ζωηρὰν ὑποστήριξιν τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ παρελθὸν εἶχεν ὁ «Παντογνώστης» νομίζομεν ὅτι καὶ ἡ ἐπανέκδοσίς μας οὐδαμοῦ θὰ προσκόψῃ, οὕτω δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαβάζωσι κἄτι τι πρωτότυπον καὶ νέον θὰ τὸ εὕρωσιν εἰς τὰς στήλας μας καὶ τὰς ὁποίας εὐχαρίστως παραχωροῦμεν εἰς ὅσους γνωρίζουν καλῶς νὰ χειρίζωνται τὴν πένναν.

Εἰδικώτερον εἰς τὸ περιοδικόν μας θὰ γίνωνται εὐπρόσδεκτα πρὸς δημοσίευσιν ἄρθρα ἢ μελέται ἀναφερόμεναι εἰς τὴν καθ' ὅλου οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας, εἰς τὰ Κοινωνικὰ ζητήματα, διατριβαὶ ἱστορικαὶ καὶ ἐπιστημονικαί, ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα, ἀνέκδοτοι διηγήσεις, σατυρικὰ καὶ λοιπὰ λογοτεχνήματα.

Ὁ «Παντογνώστης» πρόγραμμα, ὡς γνωστόν, ἔχει, νὰ ἐμφανίζῃ διὰ τῶν στηλῶν του τὴν ἐν γένει ἑλληνικὴν πνευματικὴν κίνησιν, πρᾶγμα ποῦ τὰ λοιπὰ συνάδελφα περιοδικὰ δὲν ἐπιδιώκουσιν, ἀρκούμενα εἰς τὴν μετάφρασιν διαφόρων ξένων συγγραφέων, ἀγνώστου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προελεύσεως καὶ ἀξίας καὶ εἰς ὧν τὰ ἔργα προστίθεται ἀναμφιβόλως καὶ τὸ ἀνάλογον.... ἄλας τοῦ ἕλληνος μεταφραστοῦ!

Βεβαίως μὲ τοῦτο δὲν νοοῦμεν ὅτι τελείως πρέπει ν' ἀποκλείσωμεν τὴν ξένην πνευματικὴν κίνησιν, ἀλλὰ δὲν θὰ θέσωμεν ταύτην ὑπεράνω τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς κινήσεως, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Τὰ πλεῖστα τῶν συγχρόνων περιοδικῶν φύλλων ἔχουσι τὴν ἀσθένειαν τῆς ξενομανίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάσχει καὶ τὸ πλεῖστον ἀναγνωστικὸν κοινόν.

Ὁ «Παντογνώστης» δὲν θὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ περισσοτέρου ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, διότι θέλομεν ἡμεῖς νὰ δημιουργήσωμεν ἰδικόν μας ἀναγνωστικὸν κοινόν, ἀφ' οὗ ὡς εἴπομεν δὲν ἀποβλέπομεν εἰς τὴν ἐμπορικὴν ὠφέλειαν.

Οἱ ξένοι πάντοτε προπαγανδίζουν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν κινήσεως καὶ αἱ Κυβερνήσεις καὶ τὰ διάφορα Ἱδρύματα των πρωταγωνιστοῦν εἰς τὴν τοιαύτην προπαγάνδαν, ἡμεῖς δ' ἐξ ἄλλου ἐν Ἑλλάδι μόλις καὶ μετὰ βίας κατωρθώσαμεν νὰ ἱδρύσωμεν τὴν Ἀκαδημίαν καὶ νὰ δώσωμεν κἄποιαν ζωὴν εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου.

Ὑπὲρ τῆς προπαγάνδας πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὴν ξένην τάσσεται ὁ «Παντογνώστης» καὶ ζητεῖ ἀπὸ κάθε διανοούμενον τὴν συνεργασίαν του.

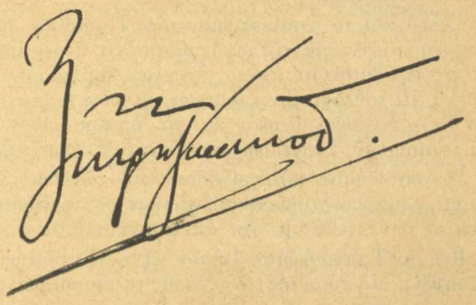

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΛΟΥΤΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ

Γενικά.—Πρώτη ἀφορμὴ τῆς γενέσεως τῶν Ταμιευτηρίων.—Ἠθικὴ ἐπίδρασις τῶν Ταμιευτηρίων.—Ποῖον τὸ κατολληλότερον σύστημα.

Τοῦ Κου ΘΡΑΣ. ΜΑΡΚΙΔΗ.

Α'. ΓΕΝΙΚΑ

Τὰ Ταμιευτήρια εἶνε ἱδρύματα σκοπὸν ἔχοντα νὰ διευκολύνωσι τὴν οἰκονομίαν καὶ νὰ φυλάττωσι τὰς οἰκονομουμένας ποσότητας παρέχοντα εἰς τὸν καταθέτην ἀσφάλειαν κατὰ παντὸς τρίτου καὶ κατ'αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἰδίου.— Καὶ ὄντως τὸ ἀσφαλέστερον μέσον διὰ νὰ περισωθῇ ἡ οἰκονομία εἶνε ἡ ἀφαίρεσις ταύτης ἀτὸ τῶν χειρῶν τοῦ κατόχου διὰ νὰ ἐμποδίζηται οὕτω νὰ ἐνδίδῃ εὐχερῶς εἰς τὸν πόθον τῆς δαπάνης.

ΘΡ. ΜΑΡΚΙΔΗΣ

Ἡ γνωστὴ εἰς πάντας κερματοπυξίς, ὁ κοινῶς λεγόμενος κουμπαρᾶς, ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ πηλίνου ἀγγείου εἰς τὸ ὁποῖον διὰ μικρᾶς σχισμῆς εἰσάγεται τὸ νόμισμα τί ἄλλο εἶναι παρὰ μία εὐφυὴς ἐφαρμογὴ τῆς ἐννοίας τοῦ Ταμιευτηρίου;

Διὰ νὰ ἀναληφθῇ τὸ ὁριφθὲν νόμισμα πρέπει νὰ θραυσθῇ τὸ ἀγγεῖον, καὶ ὅμως, μολονότι τοῦτο δὲν εἶνε ποσῶς δύσκολον ἐν τούτοις τὸ εὔθραυστον τοῦτο κώλυμα θεωρεῖται ἐπαρκὲς ὅπως δώσῃ καιρὸν πρὸς σκέψιν καὶ ἐπιτρέψῃ εἰς ἡμᾶς νὰ ὁπλισθῶμεν κατὰ τοῦ πειρασμοῦ.

Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ἀποταμιεύσεως χρησιμοποιεῖται ἐν μεγάλῃ κλίμακι ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ Ταμιευτήριον τῶν Παρισίων διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας ἔχει θέσει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἔχοντος βιβλιάριον καταθέσεως 10 τοὐλάχιστον φράγκων, μικρὸν χρηματοκιβώτιον ὅπερ δανείζει δωρεὰν καὶ τὸ ὁποῖον μόνον παρὰ τοῦ ταμίου τοῦ Ταμιευτηρίου δύναται ν' ἀνοιχθῇ.

Ἐν διαστήματι μόλις μηνῶν πλέον τῶν 10 χιλιάδων τοιούτων μικρῶν χρηματοκιβωτίων προσηνέχθησαν καὶ πλείονα τῶν 2 ἑκατομ. φρ. ἀπεταμεύθησαν.

Καὶ τὸ Ταμιευτήριον λοιπὸν εἶνε μία τοιαύτη κερματοπυξίς, εἰς τοιοῦτος κουμπαρᾶς τελειοποιημένος. Τὰ εἰς τὸ κατάστημα αὐτοῦ κατατιθέμενα ποσὰ εἶνε ἀναμφιβόλως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ καταθέτου, ἐν τούτοις ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκονται εἰς χεῖράς του, οὔτε εἰς τὰ θυλάκιά του πρόχειρα, ἀπαιτοῦνται δὲ πρὸς ἀνάληψιν αὐτῶν διατυπώσεις τινές, ἔστω καὶ ἐλάχισται καὶ ἐπουσιώδεις, καὶ πάντως περισσότερος χρόνος παρ' ὅσος ἀπαιτεῖται ἵνα θραυσθῇ ὁ πήλινος κουμπαρᾶς, διαφεύγουσι τὸν κίνδυνον τῆς δαπάνης ἥτις ἐνδέχεται πολλάκις νὰ εἶναι ἀδικαιολόγητος καὶ ἄσκοπος.

Τὰ Ταμιευτήρια ἐνισχύουσι τὴν οἰκονομίαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν πρόνοιαν καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης θεωροῦνται καὶ εὐλόγως ὡς καταστήματα ἠθοπλαστικὰ ὡς καταστήματα Ἐθνῶν ἀληθῶς ἐλευθέρων καὶ πεπολιτισμένων, καθότι τὸ μὴ προνοεῖν καὶ μὴ ταμιεύειν εἶνε ἴδιον βαρβάρων ἀπολιτίστων καὶ δεδουλωμένων Ἐθνῶν, ἐνῷ τοὐναντίον τὰ Ἔθνη ἐφόσον ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς προάγονται ἐπὶ τοσοῦτον καὶ προνοητικώτερα γίνονται. Οἱ ἄγριοι λ.χ. λαοὶ πρὸς ἀπόκτησιν μικροτίμων κοσμημάτων ἐκποιοῦσι καὶ αὐτὴν τὴν πενιχρὰν στρωμνὴν αὐτῶν, μὴ προβλέποντες ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἔχωσιν ἀνάγκην ὕπνου καὶ ἀναπαύσεως.

Οἱ δεδουλωμένοι ἐξ ἄλλου λαοὶ συναισθάνονται μὲν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποταμιεύσεως, ἀλλὰ φοβούμενοι μήπως οἱ καρποὶ τῆς φιλοπονίας των ἐκτεθῶσιν εἰς τὰ φθονερὰ τῆς τυραννίας βλέμματα καὶ γίνωσι βορὰ αὐτῆς, ἀποφεύγουσι τὴν παραγωγὴν ἢ παράγοντες δὲν ἀποταμιεύουσιν ἢ καὶ τοῦτο ἂν συμβῇ τὰ ἀποταμιεύματά των μένουσιν ἄκαρπα, θησαυρίζονται ἀνωφελῶς ὅπως ἐν Ἀσίᾳ, ἥτις ἀείποτε ὑπῆρξε τὸ κοιμητήριον τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ οὐδεμία ἐξουσία βασιλικὴ ἢ ἀριστοκρατικὴ ἢ καὶ κληρικὴ ἠδυνήθη νὰ καταπνίξῃ τὸ ζώπυρον τῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ὁ Θεὸς ἐνεστάλαξεν εἰς τὴν ψυχὴν ἑκάστου ἡμῶν.

Καὶ ναὶ μὲν ἀληθὲς εἶνε ὅτι πολλάκις βασιλεῖς αὐθαίρετοι ἔθεσαν χεῖρα ἄδικον καὶ καταθλιπτικὴν ἐπί τε τῶν προσώπων καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν ποτὲ ν' ἀναδειχθῶσιν ὅπως οἱ Δεσπόται τῆς Ἀσίας κύριοι τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ἕνεκα τούτου δ' ἀκριβῶς ἡ παραγωγικὴ δραστηριότης βαθμηδὸν καὶ κατ'ὀλίγον ἐκρατύνθη, ἐπροώδευσεν, ἐγιγαντώθη ἐν Εὐρώπῃ, αἱ ἐπιχειρήσεις καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐντείνασαι τὰς δυνάμεις των ἐπετέλεσαν θαύματα, αἱ ἀποταμιεύσεις ἐμυριαπλασιάσθησαν καὶ παρουσιάσθησαν ὑπὸ τὰς διαφόρους μορφὰς τῶν πιστωτικῶν Ἱδρυμάτων, ὧν μεταξὺ προέχουσι τὰ Ταμιευτήρια.

Β'. ΠΡΩΤΗ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΩΝ

Ποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς γενέσεως τούτων;

Ἐπὶ μέσου αἰῶνος ἡ Εὐρωπαϊκὴ κοινωνία ἀπετελεῖτο ἐκ δύο στοιχείων ἐντελῶς ἀντιθέτων, τοὺς κατακτητὰς καὶ τοὺς κεκρατημένους, τοὐτέστι τὸν Σάξωνα καὶ τὸν Νορμανδόν, τὸν Φράγκον καὶ τὸν Γαλάτην. Οἱ κεκρατημένοι ἀπετέλουν τὴν γεωργικὴν κυρίως τάξιν ἦσαν πεφυτευμένοι οὕτως εἰπεῖν ἐν τῇ γῇ, ἦσαν τὰ παρακολουθήματα αὐτῆς, οὐχ' ἧττον ἦσαν παραγωγικοί, παράγοντες δὲ ἀπεταμίευον καὶ τοῦτο πράττοντες εἶχον πάντοτε πρόγραμμά των τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, ἧς τὸ ζώπυρον ὑπέβοσκε πάντοτε ἐν αὐτοῖς.

Ἀπελευθερωθεὶς ἅπαξ ὁ ἀγρότης ἐστερεῖτο καὶ ἀροτήρων βοῶν καὶ ἀγρῶν. Συνεπῶς ἡ προσφιλεστέρα μέριμνά του ἦτο ἡ ἀπόκτησις ἰδιοκτησίας πρὸς ἣν καὶ ἐπεδόθη ὅλαις δυνάμεσι καὶ οὕτω λήγοντος τοῦ μεσαίωνος ὑπῆρξεν ἡ γῆ τὸ μέγα ταμιευτήριον τῶν λαῶν, ὅπως ἀκριβῶς ὑπῆρξεν αὕτη τὸ μέγα ταμιευτήριον τῶν εὐκλεῶν προγόνων ἡμῶν μετὰ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν ἀπελευθέρωσιν.

Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἕνεκα τῆς τεραστίας ἀναπτύξεως καὶ προόδου τῆς βιομηχανίας ἐδημιουργήθη καὶ ἐπολλαπλασιάσθη καὶ ἄλλη κοινωνικὴ τάξις, ἡ ἐργατική, ἡ ἐπὶ μισθῷ φιλοπονοῦσα, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ ὅπου αἱ θρησκευτικαὶ καὶ πολιτικαὶ μεταβολαὶ τελεσθεῖσαι κυρίως ὑπὸ τῆς ἀριστοκρατίας, δὲν ἐπέτρεψαν τὸν καταμερισμὸν τῆς ἰδιοκτησίας ὅπως συνέβη λ.χ. ἐν Γαλλίᾳ.

Ὑπὲρ τῆς τάξεως ταύτης, τῆς οἰκούσης ἐν ταῖς πόλεσι, ἀνεστίου καὶ ἀκτήμονος, δὲν ἠδύνατο ἄραγε νὰ κατωρθωθῇ κἄτι ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ κατωρθώθη διὰ τοὺς ἀπελευθερωθέντας δουλοπαροίκους οἵτινες κατέθεσαν τὰ ἀποταμιεύματά των ἐν τῇ γῇ; Ἰδοὺ ἀκριβῶς ὁποία τις ὑπῆρξεν ἡ ἀρχικὴ ἀφορμὴ ἡ προκαλέσασα τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως τῶν Ταμιευτηρίων.

Τὰ ταμιευτήρια ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ ἐπινοηθῶσιν ἐν χώρᾳ, ἐν ᾗ ἰσχυόντων ἀριστοκρατικῶν θεσμῶν δὲν ἠδύναντο οἱ κοινοὶ θνητοί, οἱ ἐργάται, νὰ ἀποκτήσωσιν ἰδιοκτησίαν. Τούτου δ' ἕνεκα συνεστήθησαν ταῦτα τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἡ δ' ἀρχικὴ ἰδέα τῆς συστάσεώς των ὀφείλεται εἰς τὸν φιλάνθρωπον Wilberfors προτείναντα ταύτην εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον κατὰ τὸ 1800, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἵδρυμα συνεπάγη μετὰ δέκα ἔτη ὑπὸ τοῦ Henry Duncan.

Καὶ κατ' ἀρχὰς τὰ Ταμιευτήρια ἦσαν ἰδιωτικὰ ἢ καὶ δημοτικά, μεταγενεστέρως δὲ ἱδρύθησαν τοιαῦτα Κρατικά, σήμερον δὲ εἰς ἁπάσας σχεδὸν τὰς χώρας λειτουργοῦσι τοιαῦτα ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐγγύησιν τοῦ Κράτους καθ' ὃν τρόπον λειτουργεῖ καὶ τὸ ἡμέτερον Ταχυδρ. Ταμιευτήριον.

Τὸ Ταμιευτήριον τῆς Βιέννης λ.χ. εἶνε διάσημον διὰ τὴν τελειότητα τοῦ μηχανισμοῦ του.

Ἐν Γαλλίᾳ τὰ Ταμιευτήρια ἔχουσιν ἤδη καταθέσεις ὑπὲρ τὰ 10 δισεκατομμύρια καὶ θὰ εἶχον περισσότερα ἂν ὁ Νόμος δὲν ὥριζε ἀνώτερον ποσὸν κατὰ βιβλιάριον 1500 φρ. Ἐν Ἰταλίᾳ ὡσαύτως εἶνε θαυμασίως ὠργανωμένα καὶ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν καταθέσεων χρησιμοποιεῖται διὰ δάνεια ἐπὶ ἀκινήτων ἢ καὶ ἀγροτικὰ εὐεργετικώτατα διὰ τοὺς ἀγρότας διὰ τὸν μικρὸν τόκον αὐτῶν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀναρίθμητα τοιαῦτα λειτουργοῦσι μὲ μυριάδας καταθετῶν καὶ δισεκατομμύρια καταθέσεων. Μόνον ἐν τῇ Σκωτικῇ Γλασκώβῃ δευτερευούσῃ πόλει τῆς Ἀγγλίας ὑπάρχουσι 425 Ταμιευτήρια Penny Banks, ὧν ἡ ἐνιαυσία κίνησις εἰς πράξεις ἀνῆλθεν ἐσχάτως εἰς 9.500.000.

Τῷ 1873 ὑπῆρχον ἐν Ἀγγλίᾳ 480 συνεταιρικὰ Ταμιευτήρια μὲ 1.500.000 καταθέτας, τῷ δὲ 1906 ἀνῆλθον εἰς 7.890 οἱ καταθέται εἰς 57 ἑκατομμύρια καὶ αἱ καταθέσεις εἰς 20 δισεκατομμύρια.

Ἀλλὰ μήπως καὶ ἐν Κρήτῃ ὅπου ὁ θεσμὸς οὗτος εἰσήχθη ἐν τοῖς Ταχυδρομείοις δὲν παρουσίασεν ὄντως ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα; ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ὅταν τῷ 1915 ἐπεξετάθη ἡ ὑπηρεσία καὶ εἰς τὸ λοιπὸν Κράτος εὑρέθησαν καταθέσεις 800.000 δρχ. περίπου, περιουσία 10 χιλιάδων περίπου καταθετῶν, καὶ τοῦτο, εἰρήσθω, ἐνῷ εἶχον ἤδη λάβει χώραν οἱ δύο πρῶτοι εὐτυχεῖς πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 καθ' οὓς ἀνελήφθη ὑπὸ τῶν ἐπιστρατευθέντων Κρητῶν τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν καταθέσεών των.

Γ'. ΗΘΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΩΝ

Εἶνε εὐνόητον ὅτι τὰ ταμιευτήρια δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσι καὶ ὡς σπουδαιότατα ὄργανα πρὸς ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας, καθότι ἀνακουφίζοντα τὰ βάρη τοῦ λαοῦ καὶ ἐλαττώνοντα εἰς βαθμὸν ἀνεκτὸν τὴν πτωχείαν, ἀσφαλῶς συμβάλλουσι σπουδαίως εἰς τὴν πρόληψιν αὐτὴν ταύτην τοῦ ἐγκλήματος εἰς ὃ ὁ πτωχὸς ἐργάτης εὑρισκόμενος αἴφνης ἄνευ οἰκονομιῶν καὶ ἄνευ πόρου ζωῆς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἀνακούφισίν του ἐκ τῆς ἀθλιότητος καὶ ἐνδείας. Ἀποσοβουμένων δὲ οὕτω τῶν ἐγκλημάτων πῶς δὲν θὰ ἐξησφαλίζετο ἡ ἔννομος τάξις, ἐφ' ἧς ἑδράζεται ἡ ἠθικότης καὶ ἡ εὐπορία τῶν πολιτῶν ἄνευ τῆς ὁποίας δέν δύναται νὰ νοηθῇ τάξις μόνιμος καὶ διαρκὴς; Τοιαύτην ἠθοπλαστικὴν δύναμιν ἀποδίδων εἰς τὰ ταμιευτήρια καὶ ὁ Γάλλος βουλευτὴς Ρεὰλ δικαίως κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ εἰσήγησιν τῶν νομοσχεδίων περὶ ἱδρύσεως ταμιευτηρίων εἶπεν ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ ὅτι τὴν ἀξίαν τῶν ταμιευτηρίων αὐξάνουσι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον οἱ ἠθικοὶ καρποὶ αὐτῶν, καθότι ταῦτα συντελοῦσιν οὐ μόνον πρὸς ἀποταμίευσιν, ἀλλὰ πρὸς συντήρησιν καὶ διατήρησιν τῆς ὑγείας τῶν ἐργατῶν, ἥτις εἶνε τὸ μόνον κεφάλαιον αὐτῶν, καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἄσυλον εἰς πλείστας δυσκόλους περιστάσεις αὐτῶν, σώζοντα αὐτὴν ταύτην τὴν κοινωνίαν, ἧς ἡ φθορὰ τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶνε αὐτόχρημα καὶ καταστροφὴ τῆς ἰδίας.

Διὰ τὴν ἠθοπλαστικὴν δ' ἀκριβῶς δύναμιν τῶν ταμιευτηρίων ἐκρίθη ἐπιβεβλημένη παρὰ πλείστων πεπολιτισμένων χωρῶν, ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῶν ἐν τοῖς Σχολείοις. Τὸ Σχολεῖον ὡς ὁ εὐρύτερος συγκεντρωτικὸς ὀργανι-

σμὸς ἐπιδρᾷ σπουδαιότατα διὰ τῆς διδασκαλίας εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ παιδός, εἰς ὃ ἐμφυσᾶ οὕτως εἰπεῖν τὴν πρακτικὴν οἰκονομίαν εἰσαγομένην ἀσυνειδήτως ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐντὸς τοῦ μεγάλου σώματος τῆς Κοινωνίας.

Δ'. ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΕΡΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Συγκρινομένων ἤδη πρὸς ἄλληλα τῶν συστημάτων περὶ τῆς καταλληλοτέρας συγκεντρωτικῆς μεθόδου τῶν οἰκονομιῶν τοῦ λαοῦ, ἀδιστάκτως δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ καταλληλότερον τοιοῦτον εἶναι τὸ ***Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον***. Μεταξὺ ὅλων τῶν κλάδων τῆς τε δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τῶν μεγάλων ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ὁ ταχυδρομικὸς εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις εἰσέρχεται περισσότερον καὶ ἀκοπώτερον ἐντὸς τοῦ ἐθνικοῦ βίου παρακολουθῶν αὐτὸν εἰς πᾶν βῆμα τῶν ποικίλων αὐτοῦ διαμορφώσεων. Μετακομίζων τοὺς στοχασμοὺς τῶν πολιτῶν ἐν πάσῃ μετριοφροσύνῃ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς θρησκευτικῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ γράμμα τοῦ θεμελιώδους τῆς νεωτέρας Κοινωνίας Νόμου περὶ τὴν ἱερότητα τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, εἰς οὐδεμίαν προσκόπτει ἀληθῶς ἰδέαν φιλοδοξίας ἢ συμφέροντος.

Ἡ Ταχ. ὑπηρεσία ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον ὅτι κατὰ τὸν προορισμὸν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ τελειοτέρᾳ αὐτῆς ἀναπτύξει εἰσέρχεται ἀπανταχοῦ ἀπὸ τοῦ Κέντρου τῆς Ἐπικρατείας μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτων ἄκρων αὐτῆς. Ἕκαστον ὅθεν Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον παρὰ τὴν μετακομιστικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν ἐὰν χρησιμεύῃ καὶ ὡς ἀποταμιευτήριον τῶν οἰκονομιῶν τοῦ λαοῦ. Ἰδοὺ πλῆρες, πρόχειρον καὶ προσιτὸν τοῖς πᾶσι σύστημα διὰ τὴν μᾶλλον εὐρεῖαν λαϊκὴν οἰκονομίαν, σύστημα τὸ ὁποῖον εἰς ἁπάσας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, λειτουργεῖ ἤδη, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν πάντοτε τοῦ Κράτους.

Καὶ τὸ ἡμέτερον Ταχ. Ταμιευτήριον ἀριθμεῖ ἤδη 375 Ταχ. Γραφεῖα παρ' οἷς λειτουργεῖ ὁ θεσμὸς οὗτος, ἡ δ' ἐργασία αὐτῶν κατὰ τὴν τελευταίαν κατάστασιν παρουσιάζει τὴν ἑξῆς κίνησιν.

Βιβλιάρια ἐν πραγματικῇ κυκλοφορίᾳ 86.651.

Καταθέσεις	504.381.105
Ἀποδόσεις	359.718.425
Πίστωσις καταθετῶν	144.662.680
Καὶ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	15.235.081

Ἐν Ν. Φαλήρῳ τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου 1928.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

[Ἀπὸ τὴν προσεχῶς ἐκδιδομένην μονογραφίαν «ὁ Ἀθλητισμὸς διὰ τῶν αἰώνων»].

ΤΟΥ Κου ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἡ μεγάλη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων περὶ τὴν φυσικὴν ἀγωγὴν σπουδὴ ἐγένετο παραγωγὸς ἀπείρου ὠφελείας. Ἡ πλαστικὴ πρὸ πάντων εὗρε τὴν πρώτην καὶ κυρίαν αὐτῆς τροφὴν εἰς τὰς γυμναστικὰς καὶ τὰς ἀθλητικὰς ἐπιδείξεις. Ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν ἀνδριάντων, δι' ὧν ἀπεικονίζοντο ἀθληταί, μαρτυρεῖ περὶ τοῦ τοιούτου. Ὅθεν δικαίως δύναται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε ἤθελον περιέλθει εἰς ἣν ἀνεδείχθησαν ὑπεροχὴν ἐν τῇ τέχνῃ, ἐὰν αἱ ἀνωτέρω ρηθεῖσαι ἐπιδείξεις δὲν ἐξῳκείουν τοὺς καλλιτέχνας πρὸς τοὺς ὡραίους τύπους τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ πρὸς τὰς διαφόρους αὐτοῦ στάσεις.

ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καλλιτέχναι, προκειμένου νὰ μελετήσουν τὴν ἀνατομικὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, διὰ δύο λόγους δὲν κατέφευγον εἰς πτώματα· πρῶτον, διότι καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα ὁ σεβασμὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ πτῶμα τοῦ ὁμοίου του κατελάμβανε λίαν ἀξιοσημείωτον θέσιν ἐν τῷ ἠθικῷ συναισθήματι· καὶ δεύτερον, διότι οἱ μύες ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σώματος δὲν παρουσιάζουν πλέον τὴν μορφήν, ἣν ἐμφανίζουν συσπώμενοι ἐπὶ τοῦ ζῶντος. Ἀλλ' οὐδ' ἀνέτρεχον εἰς τὰ πρότυπα τοῦ ἐργαστηρίου, ἅτινα πάντοτε λαμβάνουν συμβατικὰς θέσεις καὶ στάσεις ψευδεῖς καὶ βεβιασμένας, προσπαθοῦντα νὰ ἐκτελέσουν κατὰ παραγγελίαν ἀσκήσεις, ἃς συνήθως ἀγνοοῦν ἐντελῶς. Διὰ πάντα ταῦτα ἐγκαίρως ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ἐνδελεχῆ παρατήρησιν τῶν ἐκφάνσεων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, καὶ ἔβλεπον εἰς τὰ γυμνάσια, τὰ λουτρά, τὸ θέατρον, τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς δημοσίους ἀγῶνας τὰ γυμνὰ ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα ἐξετέλουν ὅλως φυσικὰς κινήσεις, σώματα εὔπλαστα, ἰδίως ἐκ τῶν φυσικῶν ἀσκήσεων, ὧν ἐφάμιλλα δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὸ ἐργαστήριον. Ἡ ἀνατομικὴ τῶν σωμάτων τούτων ἔκφρασις τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως ἦτο διὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καλλιτέχνας ἡ μητρικὴ γλῶσσα, ἣν εἶχον ἀκούσει, ἣν εἶχον παιδιόθεν ἀρχίσει ν' ἀντιλαμβάνωνται καὶ ἥτις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐνέπνεεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ δεσμεύουν σταθερῶς καὶ διαιωνίζουν διὰ τῆς σμίλης τὰς φευγαλέας ἐκείνας μορφὰς τοῦ νεανικοῦ σφρίγους· διότι οἱ καλλιτέχναι ἐκεῖνοι προετίμων συνήθως ὡς πρότυπα τοὺς ἐφήβους καὶ τοὺς νέους, τοὺς ἐν πλήρει ἀναπτύξει εὑρισκομένους, ἡλικίας 16-20 ἐτῶν, εἴτε προέκειτο νὰ παραστήσουν ἀνδριάντας, εἴτε ἀνάγλυφα, εἴτε εἰκόνας ἐπ' ἀγγείων, εἴτε εἰδώλια ἐξ ὀπτῆς γῆς. Ὁμοίως ἐπιδιδόμενοι κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τὴν ψυχρὰν τρωγλοδυτικὴν περίοδον τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς, καὶ οἱ ἐν παραποταμίοις σπηλαίοις φυνήθως διαβιοῦντες ἄνθρωποι τῆς Μαγδαληνιαίας τέχνης, καθὼς καὶ σήμερον οἱ ἄγριοι Βοσχιμάνοι τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ οἱ Ἐσκιμῶοι, τόσον ὀπισθοδρομικοὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀπόψεις τοῦ συναισθηματικοῦ αὐτῶν βίου, ἀπέβησαν μεγάλοι καλλιτέχναι, ἀπεικονίζοντες θαυμασίως τὴν στάσιν καὶ τὴν κίνησιν τῶν ζῴων εἰς τὰ γλυπτικὰ ἔργα των, μόνον διότι παρετήρουν καὶ παρατηροῦν μετ' ἐνδιαφέροντος ταῦτα, καθ' ὃν χρόνον ἐπιδίδονται εἰς τὴν θήραν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ Ἀσσύριοι ἔχουν ἀποδώσει θαυμασίως τὰ ζῶα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκτελουμένας ἐλαττωματικὰς παραστάσεις τοῦ ἀνθρώπου θαυμάζονται δὲ τὰ ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ ἀνάγλυφα ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σαρδαναπάλου, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται κυνήγια τοῦ βασιλέως τούτου. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐγνώρισαν ν' ἀποδίδουν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν, διότι ἦσαν φίλαθλοι. Τὰ ἐν Τίρυνθι καὶ Κνωσῷ ἀποκαλυφθέντα μνημεῖα, ἀπεικονίζοντα πυγμάχους καὶ ταυρομάχους καὶ ἀκροβάτας ὑπερπηδῶντας ταύρους, μαρτυροῦν, οὐ μόνον ὅτι οἱ τότε κάτοικοι τῶν πόλεων τούτων ἀπέδιδον σημασίαν καὶ σπουδαιότητα εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ μύσται τῆς τέχνης ἐνεπνέοντο ἐξ αὐτῶν. Οὕτω, ἂν οἱ περὶ τὴν θήραν ἐνασχολούμενοι λαοὶ ὑπῆρξαν καλλιτέχναι τῶν ζῴων, οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν καλλιτέχναι ἀνθρώπων. Ὁ Taine ἐν τῇ «Philosophie de l' art» ἐξηγεῖ ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ γεγονότος τούτου.

Ο ΒΕΛΒΕΔΕΡΕΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝ.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦμεγα πάσης τέχνης εἶναι νὰ γνωρίζῃ τις νὰ παριστᾷ τὸν ἄνθρωπον γυμνόν. Ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην ἀφ' ὅτου ἰδίως ὁ Μεγαρεὺς Ὄρσιππος (15 Πλ.) ἀπέβαλε τὸ διάζωμά του, ἵνα ἐπιτύχῃ ἀσφαλέστερον τοῦ σκοποῦ του ἐν τῷ ἀγῶνι, οὐδεμίαν ἐδοκίμαζε σεμνοτυφίαν ἀτενίζων τὸ σῶμα γυμνόν. Αἱ ἀδιάλειπτοι φυσικαὶ ἀσκήσεις εἶχον βαθμηδὸν τροποποιήσει παρ' αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς αἰδοῦς. Ὅσῳ καλλιτεχνικώτερον διεμόρφωνον τὸ σῶμα αὐτῶν οἱ Ἕλληνες, τόσῳ ὀλιγώτερον διενοοῦντο νὰ ἐρυθριῶσιν ἐπ' αὐτῷ. Ἀνύψουν τὰς αἰσθήσεις πρὸς τὸ πνεῦμα. Καὶ τοῦτο διέκρινεν αὐτοὺς τῶν ἄλλων ἀρχαίων λαῶν.

Ἐξετάζοντες ἀνατομικῶς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα θέλομεν ἐκπλαγῇ διὰ τὴν ἀλήθειαν, μεθ' ἧς ἀπεικονίσθη ἐπ' αὐτῶν ἡ μορφὴ τῶν μυῶν. Ἐνῷ ἐν τῇ ἀσιατικῇ καὶ τῇ ἀρχαϊκῇ τέχνῃ οἱ προεξέχοντες μύες ἐπαναλαμβάνονται πανομοιότυποι εἰς ἀμφότερα τὰ συμμετρικὰ μέλη, παρ' Ἕλλησι ποικίλλουν τὴν μορφὴν δι' ἕκαστον μέλος, συμμορφούμενοι πρὸς τὴν ἐκτελουμένην κίνησιν.

Οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον νὰ παρατηροῦν καὶ ν' ἀποδίδουν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα κατὰ τὸν Ε' καὶ Δ' αἰῶνα π. Χ., κατὰ τὴν μεγάλην δὲ ταύτην τοῦ πολιτισμοῦ των ἐποχὴν ἡ τέχνη αὐτῶν ἦτο ἤδη πραγματιστική. Ἐφρόντιζον νὰ εἶναι ἀληθεῖς, ἀναπαράγοντες λεπτομερείας τινὰς τῆς ἀθλητικῆς συνθέσεως, θεωρουμένας ὡς ἀτελείας. Παρατηροῦμεν λ.χ. ὅτι παρ' ἀνθρώποις ἀσκουμένοις εἰς ἀσκήσεις δυνάμεως, οἱ ὦμοι καὶ ἡ κεφαλὴ φέρονται πρὸς τὰ πρόσω, ἡ ῥάχις κυρτοῦται, ἐν ᾧ ἡ ὀσφυϊκὴ μοῖρα τῆς σπονδυλικῆς στήλης ***λορδοῦται***· ἡ σύσπασις ὡρισμένων μυϊκῶν μαζῶν προκαλεῖ τὰς κάμψεις ταύτας τοῦ σκελετοῦ. Οἱ Ἕλληνες ἀπέφευγον νὰ διορθώσουν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν φύσιν. Διὰ τοῦτο τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, τὰ παριστῶντα ἀθλητάς, παρουσιάζουν ῥάχιν ἐκδήλως ἐνίοτε κεκυρτωμένην, ὡς εἶναι τὸ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Λούβρου κάλλιστον ἄγαλμα τοῦ Βοργησίου Ἄρεως. Ὁμοίως καὶ εἰς νεωτέρας ἐποχάς, γλύπται ἐπιφανεῖς, ὡς ὁ Γάλλος Pierre Puget (1622 - 1694) καὶ ὁ Ἰταλὸς Ant. Canova (1757 - 1822) παρήγαγον ἡμῖν ἔργα, εὑρισκόμενα ἐν τῷ Λούβρῳ ***(Ἡρακλῆς)*** καὶ τῷ Βατικανῷ ***(Δαμόξενος)***, ὧν ἡ παράστασις τῆς διαπλάσεως δὲν ἀφίσταται τῶν πραγματιστικῶν ἀντιλήψεων τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς.

Ὁ Ἕλλην καλλιτέχνης δὲν ὑπῆρξε πραγματιστὴς ἐν τῇ παραστάσει μόνον τῶν κινήσεων, ἀλλὰ προσέτι καὶ τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σώματος, ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν ἀσκουμένην εἰδικότητα, ἣν εἶχεν ἐκλέξει ὁ ἀθλητής. Ἐὰν ὁ Ἡρακλῆς ἀποτελῇ τὸν τύπον τοῦ ἀθλητοῦ, τοῦ ἔχοντος σῶμα παχύ, πλατὺ καὶ μυῶδες, ὁ Ἀπόλλων ἐμφανίζει τὸν τύπον τοῦ ὠκυδρόμου· ἐν ἀντιθέσει δηλονότι πρὸς τὸν Ἡρακλέα μὲ τοὺς βραχεῖς μῦς, ὁ Ἀπόλλων ἔχει μῦς ἐπιμήκεις, λεπτούς, ἀτρακτοειδεῖς, μόλις ὑπὸ τὸ δέρμα διαφαινομένους· ἐπὶ πλέον τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι μεμη-

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
„ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ"

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΤΗΣΙΟΙ

Ἐσωτερικοῦ . . . . . Δρ. 100.—
Ἐξωτερικοῦ ἐν γένει . . . . » 200.—

Αἱ συνδρομαὶ πάντοτε προπληρωτέαι.

Πᾶσαι αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα δέον ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

κυσμένον· ἀλλὰ τὸ εὖρος τῶν ὤμων καὶ τοῦ στήθους του εὑρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρός τε τὴν στενότητα τῆς λεκάνης του καὶ πρὸς τὸ μῆκος τοῦ τραχήλου καὶ τῶν κάτω ἄκρων.

Ὁ Βέλγος ἀνθρωπολόγος καὶ μαθηματικὸς Lambert Ad. J. Quetelet (1796 - 1874) παρετήρησεν, ὅτι αἱ κνῆμαι τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Belvedere εἶναι σχετικῶς ἐπιμηκέστεραι τῶν μηρῶν του· ὅπερ πάλιν, κατὰ τὸν Topinard, εἶναι χαρακτηριστικὸν καὶ τῶν νέγρων τοῦ Σουδὰν· ὁ δὲ Ranke παρετήρησεν ἐπίσης, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄγαλμα ἔχει καὶ τὸν ὡς ἀνωτέρω εὐρὺν θώρακα. Οἱ νέγροι παρουσιάζουν τὴν διάπλασιν δρομέως ταχύτητος, τὸ δ' ἀγώνισμα τοῦ τοιούτου δρόμου ἦτο πολὺ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, καθὼς εἶναι ἀκόμη καὶ παρὰ τοῖς νέγροις. Ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων δὲν ἀντιπροσωπεύουν τύπους τόσον ἐξειδικευμένους, ἤτοι μόνον δρομέως ἢ μόνον παλαιστοῦ κλπ. Καὶ ὁ λόγος ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἤθελον οἱ νέοι νὰ τρέπωνται μονομερῶς πρὸς ἓν ἄθλημα χάριν καὶ μόνον τῶν ἀγώνων, πρὶν ἢ ἀσκηθῶσιν εἰς πολλαπλᾶς ἄλλας συμμέτρους ἀσκήσεις καὶ ἰδίως εἰς τὸ πένταθλον, εἰς ὃ πρὸ παντὸς ὤφειλον νὰ εἶναι ἐντριβεῖς πρὸς καθολικὴν καὶ ἁρμονικὴν τοῦ μυϊκοῦ αὐτῶν συστήματος ἀνάπτυξιν. Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ ***Δισκοβόλου***, τοῦ ***Διαδουμένου***, τοῦ ***Δορυφόρου*** κλπ. ἀποτελοῦν τέλεια πρότυπα. Ὁ Δορυφόρος μάλιστα τοῦ Ἀργείου Πολυκλείτου ἐθεωρεῖτο ὡς «κανὼν» τῶν ἀνθρωπίνων ἀναλογιῶν, πρότυπον ἁρμονίας καὶ συμμετρίας.

Προχωροῦντες ἐπὶ πλέον ἐν τῇ ἀναλύσει, σημειοῦμεν ὅτι ὁ Ἕλλην καλλιτέχνης δὲν ἐπραγματοποίησε μόνον τὴν ἀναπαράστασιν τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς διαπλάσεως αὐτοῦ. Εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ ἐπιδιδόμενοι εἰς τὸν ἀθλητισμὸν ἔχουν λεπτὴν τὴν ἰδιοσυστασίαν, δέρμα εὔκαμπτον καὶ λεπτόν, τρίχας ἐπίσης λεπτὰς καὶ μαλακάς, ὀστᾶ λεπτά, ἐν ᾧ τὸ ὅλον σῶμα παρουσιάζει καμπύλας ἠρέμους καὶ ἁρμονικάς. Τὰ Ἑλληνικὰ ἀγάλματα τοιαύτας ἰδιότητας κέκτηνται. Τοὐναντίον, ὁσάκις ὁ καλλιτέχνης προετίθετο νὰ παρουσιάσῃ βάρβαρόν τινα, π. χ. τὸν ***Θνήσκοντα Γαλάτην***, ἔδιδεν εἰς αὐτὸν χονδροειδῆ καὶ ἄκομψα χαρακτηριστικά, γραμμὰς γωνιώδεις, ἀρθρώσεις πεπαχυμένας, πόδας πεπλατυσμένους, κόμην τραχεῖαν καὶ βοστρυχώδη καὶ πρόσωπον μὲ προεξέχοντα ὀγκώματα. Ἀλλ' ὁ Ἕλλην δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τῶν προτύπων, ἅτινα εἶχεν ὑπ' ὄψει. Ἐξέλεγε μεταξὺ αὐτῶν ἰδίως τοὺς θριαμβευτὰς τῶν ἀγώνων, κατ' ἀκολουθίαν ὅσους ἐξαιρετικῶς ἀντεπροσώπευον τὸ πλαστικὸν κάλλος. Καὶ ἐπειδὴ ἤθελε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παρατηρητοῦ νὰ συγκεντρῶται ἐπὶ τῆς σωματικῆς διαπλάσεως τοῦ ἀγάλματος, σκοπίμως προσέδιδεν αὐτῷ πρόσωπον ἤρεμον, μὲ ὀφθαλμοὺς ἄνευ σχεδὸν ἐκφράσεως.

Ἂν οἱ Ρωμαῖοι, ἐκτιμῶντες τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, ἐθεώρουν τὴν παλαίστραν ὡς κέντρον ἀργοσχόλων καὶ περεφρόνουν τοὺς εἰς τὸν ἀθλητισμὸν ἐπιδεδομένους, δὲν ἦσαν ὅμως ξένοι πρὸς τὴν θέαν τοῦ γυμνοῦ. Τὰ δημόσια λουτρὰ εἵλκυον πολλούς, οἱ δ' ἀγῶνες τοῦ ἱπποδρόμου συχνάκις παρεῖχον τὸ θέαμα τοῦ γυμνοῦ σώματος. Ἀλλὰ τὴν πελατείαν τῶν λουτρῶν δὲν ἀπετέλουν ἀναμφιβόλως πρότυπα ἁρμονικῆς σωματικῆς διαπλάσεως. Καὶ οἱ ἐπαγγελματίαι δ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐνεφανίζοντο εἰς τὸ στάδιον, ἦσαν πρὸ παντὸς ξένοι, χονδροειδεῖς, χυδαῖοι καὶ δύσμορφοι βάρβαροι, ὄψεως αὐτόχρημα κτηνώδους. Μωσαϊκὸν τοῦ Γ' αἰῶνος μ.Χ. ἀνευρεθὲν εἰς τὰς θέρμας τοῦ Καρακάλλα καὶ ἤδη εὑρισκόμενον ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λατερανοῦ ἐν Ρώμῃ, παριστᾷ τοιούτους ἀθλητάς, μὲ σώματα καταφανῶς δυσανάλογα· ὁ πυγμάχος π. χ. ἐμφανίζει θώρακα εὐρὺν καὶ κυρτόν, τράχηλον βραχὺν καὶ παχὺν καὶ βραχίονας πελωρίως μεμυωμένους, οἵτινες κρέμανται ἀπομεμακρυσμένοι τοῦ σώματος, ἐν ᾧ ἡ λεκάνη αὐτοῦ εἶναι στενὴ καὶ μικρὸν ἀνεπτυγμέναι αἱ κνῆμαι. Οἱ Ρωμαῖοι ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἐθήρευον μόνον τὴν ψυχαγωγίαν καὶ δὲν διεφλέγοντο ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἰδεώδους πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, τοὺς ἀγωνιζομένους δι' ἕνα κλαδίσκον κοτίνου· οὐδ' ἀπῄτουν σώματα εὐσταλῆ καὶ καλλίγραμμα, ἐφ' ὅσον ἤθελον ἁπλῶς ἐπαγγελματίας ἐπιτηδείους πρὸ παντὸς εἰς τὸ ἐπάγγελμά των. Δὲν ἕπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι δὲν ἐξετίμων καὶ τὸ πλαστικὸν κάλλος. Ἐκ σεβασμοῦ τοὐλάχιστον πρὸς τὸ παρελθὸν μεγαλεῖον, ἐθαύμαζον τὰ Ἑλληνικὰ ἀγάλματα, καθὼς καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα αὐτοί, ὡς ἐπιδέξιοι τεχνῖται, ἐφιλοτέχνουν κάλλιστα. Τοιαῦτα ἀντίγραφα περισωθέντα μέχρις ἡμῶν, συνεπλήρωσαν τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς θαυμασίας τέχνης τῶν Ἑλλήνων.

Μ. Δοκρούλας

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Οἱ ἀλλάσσοντες κατοικίαν συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται νὰ εἰδοποιῶσιν ἡμᾶς ἐγκαίρως διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν φύλλων.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΟΥ Κου ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

ΟΝΕΙΡΟ

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ψηλὰ σὲ στύλωσα, Ὄνειρο,
στοῦ νοῦ τὸ εἰκονοστάσι,
γιὰ νὰ μὴ φτάνῃ χαμηλὴ
ματιὰ νὰ σ'ἀγκαλιάσῃ.
Καὶ μπρός σου κρέμασα ἄγρυπνο,
τὴ σκέψη μου, λυχνάρι
γιὰ νὰ σοῦ φέγγῃ ἀδιάκοπα
σὰν ἄσβηστο φεγγάρι.
Καὶ γιὰ λιβάνι ὁλημερὶς
κι' ὁλονυχτὶς σοῦ καίω
τὴν ἴδια ζήση μου — ὄνειρο
κ' ἐκείνην φευγαλέο....

ΣΑΠΙΟΚΑΡΑΒΑ

Παίρνουν οἱ αὐγὲς τὸν [illegible]
καὶ στοὺς γιαλοὺς [illegible]
σιμὰ σὲ πλοῖα ξαρμάτωτα
καὶ ξερομαγιασμένα,
ποὺ ἐνῷ πλαγιάζουν στὶς ἀκτές,
στὴ θύμησή μου φέρνουνε
τὰ πρωτινὰ ταξίδια τους
σὲ μακρυσμένα ξένα.
Κι' ὁ πόθος τους νὰ ξαναβγοῦν
στὸ πέλαγο, ποὺ τὰ καλεῖ,
—ἀνάθεμά σε, ἀνημποριά—
σὰ θρῆνος μέσα μου μιλεῖ.

Μιχ. Γ. Πετρίδης

ΠΕΖΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Τοῦ Κου ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ

Στὸν κῆπο τῆς ὤμορφης ἀρχοντοπούλας, ὁ νέος ξανθὸς περιβολάρης ἦρθε καλεσμένος νὰ τὸν στολίσῃ μὲ τὴν τέχνη του.

Μὰ ἡ ὠμορφιά της τὸν γονάτισε. Τὸν τσάκισε τὸ βλέμμα της κι' ἡ φωνή της παράλυσε τὰ μέλη του.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΞΑΣ

Θάτανε τρέλλα νὰ τῆς πῇ πῶς τὴν ἀγάπησε.

Μὲ κόπο ἀρχίνησε δουλειὰ στὸ χῶμα ποὔταν κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά της.

Ἔπρεπε νὰ γενῇ τ' ὡραιότερο παρτέρι.....

Κι' ἀπ' τὰ ψηλά της παραθύρια ἐκείνη, παράστεκε στὸν ξακουστὸ περιβολάρη.

Στιγμὲς ποὖ πρὸς τὰ πάνω γύρναε καὶ τὴν ἔβλεπε, σταμάταε ξαφνικὰ ἡ σκέψη του καὶ μοναχὰ τὰ μάτια του ἐστηλώνοντο σ' αὐτὴν μὲ τῆς ἀγάπης τὸ δέος καὶ τὴν ἱκεσία.

Τί τἄχα θἄθελε νὰ πῇ μ' αὐτὸ τὸ βλέμμα ; . . . . . μήπως μιλάει γι' ἀγάπη ; . . . . . κι' ἕνα γελάκι κοφτερὸ δόνησε τὸν ἀγέρα στὴ σκέψη της ἐτούτη . . . . . κι' ἔκλεισε τὸ παράθυρο.

Τ' ἄρπαξε αὐτὸς τὸ κοφτερὸ γελάκι της, τοῦ ρούφηξε ὅλη του τὴν πίκρα κι' ὕστερα γύρισε καὶ πάλι στὴ δουλειά του.

Δούλευε τώρα βιαστικά, μὲ πυρετό.

Κοντὰ τὸ σούρουπο ἀποτέλειωνε τὸ πάρκο, κάτω ἀπὸ τῆς ἀρχοντοπούλας τὰ παράθυρα.

Βγαίνωντας, τὴν ἀπάντησε στὴ θύρα : «Κυρά μου, τῆς λέει, μεσ' στὸ παρτέρι αὐτὸ ἔβαλα ὅλη μου τὴν ψυχή, τὴ σκέψη μου ὅλη. Θε' νὰ τὸ δῇς καὶ νὰ τὸ νοιώσῃς μοναχή σου, μόλις σὲ λίγο ἀνθίσῃ. Μὰ κύτταξε πολὺ νὰ τὸ φροντίζῃς, νὰ τὸ χαϊδολογᾷς δροσιστικὰ καὶ τρυφερὰ νὰ τ' ἀναστήσῃς . . . .»

Κι' ἔφυγε ὁ ταπεινὸς κ' ὡραῖος καὶ ξακουστὸς περιβολάρης.

Τ' ἄλλο πρωῒ δὲ φάνηκε. Οὔτε τὸ παραπάνω. Οὔτε ποτὲ τὸν εἴδανε ξανά.

* * *

Παραξενεύτη ἡ ἀρχοντοποῦλα στὴν ἀρχή. Ὕστερα ἔστειλε καὶ τὸν ζήτησε. Μὰ δὲν τὸν βρῆκαν πουθενά... Τρόμαξε.... Τί νἄγινε ;

Ὡς τόσο ἀναθυμότανε τὸ βλέμμα του, γεμάτο δέος καὶ ἱκεσία ἐρωτική· θυμότανε τὰ λόγια του τ' ἀλλοιώτικα ποὖ φεύγωντας τῆς εἶπε· καὶ πότιζε τὸ πάρκο μὲ στοργὴ καὶ καρτεροῦσε μὲ λαχτάρα τ' ἄνθισμά του.....

Κάποιαν αὐγή, ἀλαφιασμένη χτύπησε ἡ καρδιά της

ὅταν, ἀνοίγωντας τὸ παραθύρι της, ἀντίκρυσε τὸ πάρκο ποῦ ἄρχιζε ν' ἀνθίζῃ, κάτι περίεργα σχέδια σχηματίζοντας.

Ἔτρεξε κάτω βιαστικὴ κι' ἔσκυψε ἐπάνωθέ του, λές κι' ἤθελεν ἑνός ἀγαπημένου της τὰ χείλη νὰ οιμώσῃ.

Φρέσκα, χλωμά, γαλάζια ἀνθάκια, εἶχαν προβάλει ἁγνὰ δειλὰ καὶ ταπεινὰ τὰ κεφαλάκια τους στὸ πάρκο ἁπλώνοντας μιὰ ἀπόκοσμη εὐωδιὰ μεθυστικὴ κι' εὐγενικιά...

Μὰ τί! . . . Τὸ σπόρο τους πῶς εἶχε ρίξει ὁ ξανθὸς περιβολάρης; Τί σχέδια ἀκατάστατα;... (λές καὶ τὸ χέρι του ἔτρεμε ἀπὸ μιὰ παράφορην ἀγάπη).... Κι' ἀλήθεια! Δὲν ἦταν ἄνθινες γυρλάντες. Μὰ ἤσανε γράμματα· γράμματα ἀληθινὰ καὶ μαγικά, ἤτανε σκέψη, ἦταν μιλιά, ἦταν παλμός, ἦταν ψυχή.... ὁλάκερη ἡ ψυχή του ἀλήθεια, σπαρμένη—καθὼς τῶπε μοναχός του—στὸ χῶμα, κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά της.

Σ' ΑΓΑΠΩ... μὲ τὰ φρέσκα, τὰ χλωμά, τὰ γαλάζια ἀνθάκια, στῆς ὤμορφης ἀρχοντοπούλας τὸ παρτέρι ἦταν γραμμένο!

Μιὰ ζάλη ἐσφάλισε τὰ μάτια της κι' ἔσφιξε τὴν καρδιά της, μόλις τ' ἄνθινα γράμματα ξεχώρισε, ποὺ φύτρωσαν στὸ πάρκο.

Μὰ ἡ περιφάνειά της ἄνοιξε εὐθὺς τὰ μάτια.

Πῶς τὸν μισοῦσε τώρα ἀληθινὰ τὸν ὤμορφο ξανθὸ περιβολάρη... μὰ ὅμως πῶς τὸν σκεφτότανε... κι' ἀλίμονο.... πόσο τὸν ἀγαποῦσε.

Σ' ΑΓΑΠΩ... ἡ ἐξομολόγησή του ἀμάραντη καὶ μυροβόλη ἐστέκονταν κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά της.... Καὶ σιωπηλή....

Τὴν εἶχε σπείρει ἐκεῖνος, καὶ τὴν ἐγέννησεν αὐτή, μὲ τὶς φροντίδες, τὴ λαχτάρα καὶ τὰ χάδια της.

Κι' ἤτανε ἡ ἀγάπη ἐτούτη ἡ ἀλλόκοτη, τώρα ὁ γλυκός της ἐφιάλτης...

Σὲ λίγες μέρες στὰ γαλάζια ἀνθάκια ἀνάμεσα, βγήκανε κι' ἄλλα κόκκινα. Πολὺ κόκκινα. Κι' ἐτοῦτα ἔλεγαν: Σ' ΑΓΑΠΩ, τὸ ἴδιο καθὼς τ' ἄλλα σχηματίζοντας τὰ ἕξη ἐκεῖνα γράμματα. Μὰ ἡ ἀγάπη τώρα αὐτῶν, δὲν ἤτανε δειλή, χλωμὴ κι' ἀδύνατη· μὰ δυνατή, φλογάτη καὶ παράφορη.

Δὲν ἐβαστοῦσε πειά...

Θέλησε νὰ τὰ ξεριζώσῃ τ' ἄνθια αὐτά, νὰ ξεριζώσῃ τὴν παράξενην ἀγάπη...

Μὰ τ' ἄνθια εἶχαν ριζώσει πειὰ βαθειά, καθὼς κι' ἡ ἀγάπη στὴν καρδιά της....

Πῆρε τὶς ροῦγες τότε κι' ἔτρεξε παντοῦ γιὰ νὰ τὸν βρῇ....

Τοῦ κάκου. Οὔτε ἴχνος του δὲν βρέθηκε....

Κι' ἄλλο δὲν ἦταν ἀπ' αὐτὸν παρὰ ἡ φτωχή του ἡ σιωπηλή του ἐξομολόγηση, ποῦ κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά της εἶχε γράψει μὲ κόκκινα ἄνθια καὶ γαλάζια:

Σ' ΑΓΑΠΩ . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Μὰ κάποιο δειλινό, σ' ἑνὸς γειτονικοῦ χωριοῦ τὸ κοιμητῆρι, εἶδε ἕνα ξύλινο σταυρὸ κι' ἀπάνω χαραγμένο τ' ὄνομά του,

Τότες πειὰ βρῆκε ὅλη τὴ δύναμη!

Γυρίζωντας, ξερίζωσε τὸ πάρκο τῆς ἀγάπης. . . . .

Καὶ τὰ λουλούδια στὸ κιβοῦρι του τὰ σκόρπισε..... κόκκινα καὶ γαλάζια....ὅμοια μὲ τὴν ἀγάπη του κι' ὅμοια μὲ τὴν ψυχή του.....

Μ' ἀπὸ τὰ τότε, οὔτε τὴν ὤμορφην ἀρχοντοποῦλα πειὰ κανεὶς ξανᾶδε . . . . .

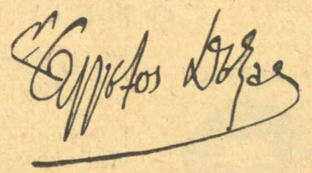

ΔΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

ΚΑΘΟΛΙΚΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ, ΕΥΚΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ
Κου Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Εἰς ἀμάθειαν ἢ εἰς τοπωνυμικὴν παράδοσιν ὀφείλεται ἄραγε ὁ ἐπικρατήσας χαρακτηρισμὸς τῆς συγχρόνου Καθεδρικῆς ἐκκλησίας ὡς Μητροπόλεως; Ἴσως εἰς τὸ δεύτερον νὰ ὀφείλεται τοῦτο ἂν μὴ καὶ εἰς τὰ δύο.

Ὁπωσδήποτε τὸ Ἀρχιερατικὸν οἴκημα τῶν πρώτων Χριστιανικῶν τῆς πόλεως χρόνων δὲν τὸ γνωρίζομεν. Ἀλλ' οὔτε καὶ τῶν ἀμέσως ἑπομένων, ἂν καὶ προσμειδᾷ ἡ σκέψις, ὅτι πρὸς τὴν Παναγίαν τῆς Πέτρας (πλησίον τῆς Καλλιρόης δηλαδὴ) πιθανὸν νὰ ἔκειτο ἡ *Ἐπισκοπή*, ἔχουσα τὸν ἀνωτέρω Ναΐσκον ὡς εὐκτήριον τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἀθηνῶν.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Κατόπιν ὡς ἐπίσημος Ἐπισκοπὴ (Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ Μητρόπολις) ἦσαν μὲν τὰ Προπύλαια μετ' Εὐκτηρίου ἴσως τοῦ Ἐρεχθείου, ἀλλ' ἀνεπίσημος, διαρκεστέρα θὰ ἦτο ἡ μετὰ τὸ πέρας (πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν) τῆς ὁδοῦ Βουλευτηρίου οἰκία, ἡ ἔχουσα πρὸ αὐτῆς καὶ τὴν μνημονευομένην Κρήνην, τὴν ὑδρευομένην ἀπὸ τὴν Κλεψύδραν. Τότε, ἂν μὴ παρεκκλησίόν τι παρὰ τὸν Ἅγιον Διονύσιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου καὶ ἡ θρυλουμένη κατοικία τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ, ὡς πιθανώτερον Εὐκτήριον θεωροῦμεν τὴν κατὰ τὴν ὁδὸν Βουλευτηρίου ἐπίαης Ὑπαπαντήν.

*
* *

Καταληφθείσης τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς

Ὑπαπαντῆς, ὑπὸ τῶν Φράγκων, ἴσως δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ψευδωνύμως ὡς Προστάτου τῶν Παρισίων φερομένου ἐνίοτε Ἁγίου Διονυσίου τῶν Ἀθηνῶν, ὡς Μητρόπολιν τῶν τότε Ἀθηνῶν, δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν κατὰ τὴν ὁδὸν Λυσίου καὶ Μάρκου Αὐρηλίου οἰκίαν, τὴν ἔχουσαν εἰς τὴν περιοχήν της τὸν μικρὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα, ὅστις πιθανὸν νὰ ἦτο τὸ τότε Εὐκτήριον τοῦ Ἀρχιερέως.

Καταληφθείσης ὅμως κατόπιν καὶ τῆς περιοχῆς ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων πιστεύεται ὅτι ὁ Μητροπολίτης μετέβη πάλιν εἰς τὸ ἱστορικὸν ἐνδιαίτημα, παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον, ἔπειτα ὅμως, ἴσως μετὰ τὰς ἐπελθούσας κυρίως σεισμικὰς ἐπεμβάσεις, νὰ μετῴκησεν εἰς οἴκημά τι παρὰ τὴν Πελεακρίχην, γειτονικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ Δημοπρατηρίου μας.

Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως 1745 εὑρίσκομεν τὸν Μητροπολίτην ἐγκατεστημένον εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς σημερινῆς Μητροπόλεως περιοχήν, ἣν ἀπηθανάτισεν ἡ γραφὶς τοῦ Κιοβίτου Μοναχοῦ Βασιλείου Πλάκα.

Ὡς εὐκτήριον ἐχρησιμοποιεῖτο ἡ Γοργοεπήκοος τότε, δηλ. ἡ σήμερον ὡς Ἅγιος Ἐλευθέριος τιμωμένη ἀναγλυφοβριθὴς ἐκκλησία.

Τὴν οἰκοδομὴν λοιπὸν ταύτην ἀνεκαίνισε καὶ ηὐτρέπισεν ὁ Μητροπολίτης Βαρθολοματῖος.

Ἡ Μητρόπολις αὕτη παρέμεινε μέχρι τῶν καταστροφῶν τοῦ Ἀγῶνος.

Ἡ δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1767 ἀνακαίνισις τοῦ Βαρθολομαίου διαιωνίζεται δι' ἐπιγραφῆς περισωθείσης καὶ εὑρισκομένης ἤδη εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον.

Αὕτη ἐδημοσιεύθη ὡς ἑξῆς:

«*Ἥδε Μητρόπολις διὰ σπουδῆς κεκόσμηται καὶ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου πρώην Δρύστρας, τόγε νῦν ἔχον Ἀθηνῶν, ποιμένος τε καὶ προστάτου Κύρ Βαρθολομαίου, μνήμης αὐτοῦ ἕνεκεν ἀθανάτου. ΑΨΞΖ.*»

Τὰς ἐν πολλοῖς ἀβεβαιότητας τῶν ἀνωτέρω, ὡς πρὸς τὰς πρὸ τοῦ ἔτους 1745 Μητροπόλεις καὶ ὡς πρὸς τὰ σχετικὰ εὐκτήρια, ἐπαυξάνει καὶ τὸ μυστήριον τοῦ εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Ἀττάλου Θρησκευτικοῦ Κέντρου, ὅπου καὶ ἡ περίφημος Παναγία ἡ Πυργιώτισσα.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΟΤΑΝ ΤΟ ΧΡΗΜΑ...

ΤΟΥ Κου Κ. Α. ΦΩΤΑΚΗ

Τώρα ὅλα πιὰ διορθωθήκανε, ὅλα. Ἡ Ἰουλία μπῆκε στὴν εὐχάριστη κατάσταση, ποὺ περίμενε, νὰ δεῖ τὸ φίλο της, ἄντρα της. Ὁ γάμος. Εἴτανε τ' ὄνειρό της. Πότε νὰ ξημερώσει αὐτὴ ἡ μέρα. Καὶ τελείωσε. Ζεῖ τώρα παντρεμμένη, στὸ σπιτάκι της, κλεισμένη μέσα κι' ὅλο μ' αὐτὸ ἔχει νὰ κάνει, πρωῒ πρωῒ νὰ βγάλει τὰ ροῦχα τοῦ ὕπνου στὸ παράθυρο, νὰ σκουπίσει, νὰ ξεσκονίσει, νὰ γυρίσει ὁ ἄντρας της καὶ νὰ τὰ βρῇ ὅλα σιγυρισμένα, σὲ τάξη. Κ' εἶνε ἱκανοποιημένη, ποὺ τὸν πῆρε, γιατὶ τὸν καιρὸ ποὺ ἤτανε φίλος της, ἐραστής της καὶ πηγαίνανε περίπατο κι' ἐρωτολογούσανε, ὁ κόσμος τὴν κατηγροῦσε κ' ἡ μάνα της τὴ μάλωνε, ποὺ τῆς τὰ λέγανε οἱ γειτόνισσες. Ἡ Ἰουλία βούλωνε τ' αὐτιά της καὶ πίστευε ὅτι θὰ πετύχει στὸ σκοπό της. Καὶ γίνηκε. Τώρα τὰ κακὰ στόματα ὅλα βουλωθήκανε. Κι' ἔμεινε ὁ κόσμος μὲ τὴν κατηγόρια καὶ τὴν κακία.

Κ. Α. ΦΩΤΑΚΗΣ

Ὁ Χρῆστος ἀγαποῦσε τὴ γυναίκα του. Ἕνα χρόνο περάσανε μονιασμένα. Βγαίνανε περίπατο ταχτικὰ μαζί. Ὅσα κέρδιζε ἀπ' τὴ δουλειά του — εἴταν ὑπάλληλος σὲ μιὰ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρηση—ὅλα τὰ ξώδιαζε γιὰ νὰ περνᾶνε καλά, νὰ ντύνει τὴ γυναίκα του σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις της, νὰ τὴν πηγαίνῃ πότε-πότε στὸν κινηματόγραφο ἢ στὸ θέατρο, γιὰ νὰ ξεσκάει.

Ἕνα χρόνο ὅλοι ζηλεύανε τὴ ζωὴ τοῦ ἀντρόγυνου. Ἕνα χρόνο χαρᾶς κι' εὐτυχίας. Ὁ καημένος ὁ Χρῆστος. Γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει πιὸ πολὺ τὴν ἐπιθυμία στὰ γοῦστα τῆς γυναίκας του, εἶχε προεξοφλήσει τρεῖς μισθοὺς ἀπ' τὸ Ταμεῖο τῆς Ἑταιρείας. Δὲν τῆς εἶχε πεῖ τίποτα. Μὰ δὲν εἶχε περιοριστεῖ σ' αὐτὸ μόνο. Ἀπὸ συναδέλφους του εἶχε δανειστεῖ διάφορα ποσά, ποὺ κάθε τόσο τοῦ γίνονταν ἐνοχλητικοὶ νὰ τὰ ζητᾶνε. Ὥσπου ἀναγκαστήκανε νὰ διαμαρτυρηθοῦνε στὸ διευθυντὴ καὶ νὰ ζητήσουνε τὰ λεφτά τους.

Ὁ διευθυντὴς ἐκάλεσε τὸ Χρῆστο ἐνώπιο τοῦ ταμείου, καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσε τὶς διαμαρτυρίες τῶν συναδέλφων του.

—Μάλιστα—εἶπε—ἀναγνωρίζω, ὅτι ὀφείλω, αὐτὰ τὰ ποσά. Κανεὶς δὲν δανείζεται, ἂν δὲν ἔρθει στὴ δυσάρεστο ἀνάγκη.

Ὁ ταμίας διατάχθηκε νὰ κρατήσει τὰ ποσὰ ἀπ' τὰ μηνιαῖα μισθώματά του. Καὶ ἄρχισε νὰ ἀνησυχεῖ. Νὰ μπερδεύεται ἡ γλῶσσα του.

—Τὶ συμβαίνει;—τὸν ρώτησε σὲ αὐστηρὸ τόνο φω-

νῆς ὁ διευθυντὴς. Κάτι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς καὶ . . . μπερδεύεται ἡ γλῶσσά σου.

Ὁ ταμίας κοίταξε στὰ μάτια τὸ Χρῆστο.

—Ναὶ ἔχω καθῆκον-εἶπε-νὰ σᾶς ὁμολογήσω κ. διευθυντά,ὅτι ἔχω προεξοφλήσει τοῦ Χρήστου τρεῖς μισθοὺς διότι μέ χιλιοπαρεκάλεσε.

Ὁ διευθυντὴς κοκκίνησε ἀπ' τὸ θυμό του. Καὶ μέ φωνὴ ὀξεία.

—Γιατὶ παρέβης—εἶπε—τὴ διαταγή μου.

—Μὰ . . . τὶ νὰ κάμω, μοῦ ἐδήλωσε, πῶς δὲν ἔχει νὰ πληρώσει τὸ νοῖκι τοῦ σπιτιοῦ του, πῶς χρωστάει τοῦ μπακάλη καὶ τοῦ φούρναρη καὶ τοὔχουνε γίνει ἐνοχλητικοί. Γνωρίζω καὶ ἐγὼ ἀπὸ οἰκονομικὲς τέτοιες δυσχέρειες καὶ σὰν ἄνθρωπος κοίταξα νὰ τὸν διευκολύνω.

—Τώρα; . . Ὁρίστε κατάσταση. Χρέη στοὺς συναδέλφους του, χρέη καὶ στὸ ταμεῖο μας.

Ὁ Χρῆστος, ποῦ εἶχε ζαρώσει, σὰν βρεγμένη γάτα, μὲ φωνὴ ξέψυχη εἶπε.

—Κύριε διευθυντά, δὲ θά χάσετε τὰ λεφτά σας. Θὰ κάνω οἰκονομία, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ πληρώσω.

Χτύπησε τὸ πόδι του κάτω μὲ δύναμη. Σηκώθηκε σκόνη.

—Δὲ πρόκειται κύριε—φώναξε μὲ μάτια γουρλωμένα—γιὰ τοὺς τρεῖς μισθούς, ἀλλ'ὅτι παραλύει πρὸς σὲ στὸ ἑξῆς καθ' ἐμπιστοσύνη.

—Δὲν εἶμαι καταχραστής. Σᾶς εἶπα θὰ πληρώσω. Δουλεύω καὶ θὰ πληρώσω σιγὰ-σιγὰ τὰ χρέη μου.

—Καλά. Φροντίσατε νὰ βρῆτε ἄλλη ἐργασία, ἀλλοῦ.

Καὶ ἔφυγε χτυπώντας τὴν πόρτα μὲ δύναμη.

Ὁ ταμίας ἔφυγε δειλὰ-δειλά. Ὁ Χρῆστος εἶχε μείνει κόκκαλο στὴ θέση του. Ξαφνικὰ μιὰ βόμβα ἔπεφτε πλάϊ του, χωρὶς νὰ τὴν περιμένει. Νὰ βρεῖ ἄλλοῦ ἐργασία. Εἴτανε ἡ ἀπόφαση τοῦ διευθυντή. Σὰν ὄνειρο βούϊζε στ' αὐτιά του. Νὰ φύγει. Νὰ βρεῖ νέα δουλειά. Καὶ ποῦ νὰ τὴ βρεῖ ; Εἴτανε τόσο εὔκολο σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία νὰ δημιουργήσει νέο στάδιο; Καὶ συλλογιζότανε τὴ γυναίκα του, ποὺ τὸν πῆρε, μὲ τὴ βάση τῆς ὑπαλληλικῆς του θέσεως. Τὶς βαθειὲς ὑποχρεώσεις του πρὸς τὴ συζυγικὴ ζωή του. Τόσον καιρὸ δούλευε ἐδημιουργοῦσε ἕνα ψεύτικο οἰκοδόμημα. Ξαφνικὰ τὸ εἶδε νὰ παίρνει φωτιὰ ὁλοῦθε καὶ νὰ παραδίνεται στὴν καταστροφή. Κι' ἀκόμα χειρότερο. Γιατὶ ἀπὸ μιὰ πυρκαγιὰ μένουν τὰ ντουβάρια. Μὰ ἀπ' τὴν ἀπόλυσή του τὶ τοῦ ἔμενε; Μιὰ σκληρότης κι' ἀπανθρωπία τοῦ διευθυντή. Κι' ἡ φτώχια του. . . Νὰ κοπιάζει νὰ βρεῖ δουλιά. Σὰ νὰ εἴτανε παιδί. Νὰ μπεῖ σὲ μιὰν ὑπηρεσία χαμηλότερη ἀπὸ κείνη ποῦ θὰ εἴχανε οἱ πιὸ πολλοὶ ὑπάλληλοι. Τοῦτο τοῦ φαινόταν βουνὸ πανέτοιμο νὰ τὸν πλακώσει. Μά. . ἡ γυναίκα του; Πῶς θὰ τὴ ζοῦσε; Καὶ κατὰ ποὺ εἴτανε καλομαθημένη στῆς μάνας της τὰ χέρια; Ὕστερα ὁ κόσμος θὰ εἶχε νὰ κάνει ἐναντίον του, ὅτι τὸν διώξανε, ποιὸς ξέρει,γιὰ ποιὰ σπουδαία ἀφορμή, σὰν ἕναν ἄχρηστο καὶ παραπεταμένο.

Τὸ πρόσωπο τοῦ διευθυντὴ τοῦ φαινότανε μαῦρο, ἀπαίσιο, ἕνα στυγνό, σὰ νὰ εἶχε διαπράξει δολοφονία.

Πολλοὶ συνάδελφοί του ἀδιαφορίσανε γιὰ τὴ: πάψη του. Μερικοὶ ὅμως τοῦ ὑποδείξανε νὰ παρουσιαστεῖ στὸν διευθυντὴ καὶ νὰ τὸν παρακαλέσει, ν' ἀνακαλέσει τὴν ἀπόλυσή του.

Ὁ Χρῆστος σήκωσε μὲ περηφάνεια τοὺς ὤμους του.

—Ὄχι—τοὺς εἶπε— ἐγὼ δὲ θὰ προσπέσω στὰ πόδια του.

***

Εἴτανε μιὰ βραδειὰ συγνεφιασμένη, ποὺ ἕνας τρελλὸς ἀγέρας σήκωνε ἀπ' τοὺς δρόμους τὴ σκόνη, χτυποῦσε τ' ἀστήριχτα παρ:θυρόφυλλα τῶν σπιτιῶν, σήκωνε ψηλὰ παλιόχαρτα καὶ βούϊζε τ' αὐτιά.

Τὰ ἠλεκτρικὰ τοῦ ἀπόκεντρου δρόμου, ποὺ εἴτανε ἡ κατοικία του, εἴχανε σβύσει, καὶ μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὰ βηματίζοντας σκόνταφτε στὶς πέτρες, καὶ στὶς γοῦβες.

Καμμιὰ φορὰ ἔφτασε στὴν πόρτα καὶ εἶδε τὴ γυναίκα του στὸ διάδρομο νὰ τὸν περιμένει.

—Μὰ γιατὶ ἄργησες ἀπόψε;—τὸν ρώτησε.

—Τίποτα—εἶπε μουλωχτά—μὲ κάποιον εἶχα κουβέντα.

Περάσανε στὴν τραπεζαρία. Ἐκεῖ βρῆκε καὶ τὴν πεθερά του.

Μὰ τοὺς εἶδε πολὺ χωλιασμένους. Στὰ πρόσωπα κίτρινους.

—Τὶ συμβαίνει;- τοὺς ρώτησε.

Ἡ πεθερὰ γρήγορα φανέρωσε τὴ στενοχώρια της.

—Πές τα μας καὶ σύ. . Τὸ κακὸ ποὺ μάθαμε.

Ὁ Χρῆστος ταράχτηκε. Τοὺς κοίταξε μὲ ἔκπληξη.

—Ποιὸ κακό;

Ἡ γυναίκα του συμπλήρωσε, μὲ χαμηλὴ φωνή.

—Τὴν ἀπόλυσή σοῦ!

Μιὰ βαθειὰ σιωπὴ πέρασε, γιομάτη πένθος, βαρειά, σὰν ἐκείνη ποῦ ζώνει ἕνα φέρετρο μὲ τὸν προσφιλῆ νεκρὸ μέσα.

Ἡ Ἰουλία ρώτησε μουδιασμένα.

—Καὶ τώρα; . . .

Ὄξω ὁ ἀγέρας μανιασμένος φυσοῦσε καὶ τὶς σκεπὲς κουνοῦσε.

Ἡ μάνα φαινότανε θυμωμένη καὶ δὲν ἄργησε νὰ προτείνει συμβιβασμὸ μὲ τὸν κύριο διευθυντή. Μὰ ὁ Χρῆστος γούρλωσε τὰ μάτια του καὶ φώναξε.

—Ὄχι! ποτὲ δὲ θὰ δώσω τὸ χέρι μου σ' αὐτὸν τὸν βάναυσο ἄνθρωπο.

—Μά, . πρέπει ὁ κατώτερος—εἶπε ἡ μάνα—νὰ ὑπακούει στὸν ἀνώτερο. Θὰ τοῦ ἐκθέσω τὰ πράγματα.

—Ὅτι δηλαδὴ εἴμεθα τῆς ἀνάγκης;...

—Τὶ ψέμματα; . . .

—Ζητιάνοι θὰ γίνουμε; Ἅμα τὸ μάθουνε οἱ συναδέλφοι μου, μὲ τί μοῦτρα θὰ τοὺς ξαναδῶ; . . . Ὄχι!

—Τότε πῶς θὰ ζήσης τὴ γυναίκα σου; . . .

Ὁ Χρῆστος στὶς λέξεις αὐτὲς αἰσθάνθηκε ἕναν πόνο βαρύ, σὰν μολύβι, νὰ κυλάει μέσα του. Τὰ μάτια του κοκκινήσανε. Τὸ κεφάλι του γίνηκε βαρειὸ καὶ βούϊζε.

Ἡ Ἰουλία ζαρωμένη στὸ κάθισμα καὶ μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, σιωποῦσε. Ἡ εὐτυχία της ἔδυε. Ὁ γάμος της γινότανε τώρα ἀκάνθινος. Ἡ ζωή της τριχυμιασμένη. Οἱ ἐλπίδες της ναυαγισμένες.

Ἡ μάνα φώναζε. . . φώναζε. . .

—Δὲ μπορῶ—ἔλεγε—νὰ παραδεχτῶ, πὼς ὅλο τὸ ἄδικο τῶχει ἕνας διευθυντής, ποὺ διευθύνει μιὰ μεγάλη ἐπιχείρηση.

—Ὥστε; φταίω ἐγώ; . . .

—Γιατὶ νὰ χρωστᾶς; . . .

Ὁ Χρῆστος σηκώθηκε ὀρθὸς κι' ἄρχισε νὰ βηματίζει πέρα—δῶθε.

—Ναὶ δανείστηκα. Δὲν ἔκλεψα ὅμως. . .

—Καὶ γιατὶ νὰ μὴ κάνεις καλὰ τοὺς λογαριασμούς σου; . . .

—Δὲν εἶμαι κυρά μου χαρτοπαίχτης—ἄρχισε νὰ μιλάει μὲ νευρικὴ ταραχὴ—οὔτε μέθυσος, οὔτε σπάταλος.... Δανείστηκα τώρα ποῦ παντρεύτηκα, γιατὶ ἡ ἀνάγκη μ' ἔφερε σ' αὐτὸ τὸ δύσκολο σημεῖο.

—Μπᾶ; ὥστε σοῦ φταίει ἡ παντρειά;

—Ὁμολογῶ τὴν ἀνάγκη, ποὺ βρέθηκα.

—Κι' ἄλλοι ὑπάλληλοι εἶνε παντρεμένοι. Μὰ. . δὲν τοὺς διώχτουνε.

—Ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ γάμο ποὺ κάνανε, ἀπ' τὶς ὑποστηρίξεις ποὺ ἔχουνε.

Ἡ Ἰουλία σηκώθηκε κι' αὐτὴ μὲ ταραχή.

—Ἔχεις παράπονο ἀπ' τὸ γάμο μας—τοῦ εἶπε.

Ἡ μάνα πέταξε βρισιές.

—Ἀκοῦτε λόγια—φώναζε—νὰ τοῦ φταίει ὁ γάμος· Σὺ βάλθηκες νὰ πάρεις τὴν κόρη μου. Καὶ μοῦ τὴ ξεμυάλισες. Ἐγὼ ὁλόενα τσακωνόμουνα, ποὺ μάθαινα, τὶς ἐρωτικές σας σχέσεις. Τώρα δὲ ντρέπεσαι νὰ τὰ βάνεις μαζί μας; . . Καταλαβαίνω, πὼς δὲν κάνεις γιὰ τὸ κορίτσι μου. Καὶ βλέπω πὼς κοντά σου ἔχει νὰ περάσει μαῦρες μέρες.

—Τότε, καλὸ εἶνε, νὰ τὸ σώσεις ἀπὸ τὰ χέρια ἑνὸς παλιανθρώπου.

—Καὶ βέβαια θὰ τὸ σώσω. Ὄχι θὰ στὸ ἀφίσω νὰ τὸ φᾶς. Παλιάνθρωπε! . . .

—Ἐγώ; Ἐγὼ παλιάνθρωπος;Ὥστε εἶσαι καὶ σὺ ἕνα καὶ χειρότερο ἀπ' τὸν κύριο διευθυντή. Δηλαδὴ ἤμουνα καλός ὅσο εἶχα τὸ μισθό μου ὥστε μόνο γι' αὐτὸ μὲ ἀναγνώριζες.Τώρα εἶμαι ἄχρηστος καὶ παλιάνθρωπος. Λίγη ντροπὴ κυρά μου.

—Νὰ ντρέπεσαι σύ, ποῦ μοῦ πῆρες ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά μου τὸ παιδί μου καὶ τούχασες τὴν τύχη του.

—Νά, ἂν δὲν ἔπαιρνε ἐμένα, τὸ ξέρω, ὑπήρχανε πολλοὶ ἐκλεχτοὶ γαμπροί, ποὺ τὸ προσμέναν. Δυστυχῶς ἔτσι εἶναι. Ὅταν κανεὶς βάζει τὸ στεφάνι στὸ κεφάλι του καὶ δένεται σφιχτὰ ἡ ἐλευθερία του πάνου σὲ μιὰ γυναίκα, τότε ξημερώνει ἡ τύχη τῆς γυναίκας κι' ἕνα τάγμα ἀπὸ γαμπροὺς πλούσιους καὶ ὤμορφους παρελαύνει ἀπὸ μπροστά της.

—Καὶ τὶ εἴδαμε ἀπὸ σένα ; . . Δανειζόσουνα γιὰ νὰ πληρώσεις τὸ νοῖκι καὶ νὰ ντύσεις τὴ γυναίκα σου.

—Ἂν ἤμουνα πλούσιος εἴχατε δίκιο. Ἕνας μισθὸς σὲ τὶ θὰ ἐπαρκέσει; . . Ἔπρεπε καλὰ νὰ τὸ γνώριζες αὐτὸ καὶ νὰ μὴ ξεμυάλιζες τὸ κορίτσι σου, φουσκώνοντας τὰ μυαλά του μὲ φιλοδοξίες. Γιατὶ ἀπ' αὐτὲς παρασύρθηκα καὶ μὲ καταστήσατε θῦμά σας!

Ἡ Ἰουλία ἔλαβε τὸ λόγο μὲ ὕφος περήφανο.

— Παρακαλῶ. Τὶ φιλοδοξίες εἶχα ; Νὰ μὴ φτιάξω ἕνα παλτὸ κ' ἕνα καπέλλο ; Νὰ μὴ βάλω στὸ σπίτι μου ἕνα τῆς ἀνάγκης ἔπιπλο ;

— Μὰ νά . . . τοῦτο κ' ἐκεῖνο, ὅλα μαζὶ διμιουργήσανε τὶς ἀνάγκες, γιὰ νὰ φτάσω στὸ σημεῖο νὰ ἀπολυθῶ ἀπὸ τὰ χρέη μου. Ἤξερες ποιὸς εἴτανε ὁ μισθός μου. Πολλὲς φορὲς ὁ καυμένος σοῦ μίλησα πῶς ν' ἀναβάλουμε μερικὲς ἀξιώσεις σου. Σὺ κατέβαζες τὰ μοῦτρα, μὲ κοίταζες ἐχθρικά, σὰ νὰ ζητοῦσα ἐγὼ νὰ σὲ στερήσω ἀπ' τὶς ἀξιώσεις, καὶ ὅλη τὴν καλὴ διάθεση εἶχα νὰ γίνεις πιὸ εὐτυχισμένη. Τώρα τὸ κακὸ ξέσπασε. Κι' ἀντὶς ν' ἀναγνωρίζετε κ' οἱ δυό σας τὸ λάθος σας —γιατὶ ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶχα δανειστεῖ πρὶν στεφανωθῶ— μὲ κατηγορεῖτε, καὶ μὲ βρίζετε, μὲ σπρώχνετε νὰ μπῶ πιὸ βαθειὰ στὴ θάλασσα. Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴ διαγωγή σας. Δὲ σᾶς ἤξερα καὶ νὰ ποῦ μοῦ δόθηκε ἀφορμὴ νὰ ξεσκεπαστεῖ ἡ ψυχή σας.

— Μπᾶ;... Ὥστε σοῦ φταῖμε κιόλας πού μᾶς πῆρες στὸ λαιμό σου. Ὄχι. Τὸ κορίτσι μου δὲν κάνει μὲ σένα. Θὰ τὸ πάρω.

— Πάρτο καὶ φύγετε ! Ἀφισατέ με στὴ δυστυχία μου λίγο ἥσυχο. Δὲν ἔχω παράδες. Πηγαίνετε τώρα. Σᾶς εἶμαι παλιάνθρωπος καὶ περιττός. Βρῆτε ἕναν ποὺ νἄχει.

Ἡ μάνα θύμωσε πιὸ πολὺ καὶ βούτηξε τὴν καρέκλα, νὰ τὴ σηκώσει κατ' ἐπάνω του καὶ τὴν ἐμπόδισε ἡ Ἰουλία.

Πρὸ τῆς σκηνῆς αὐτῆς ὁ Χρῆστος βιαστικὰ φόρεσε τὸ καπέλλο του κ' ἔφυγε . . . ἔφυγε . . . ἐνῷ ἡ μάνα κ' ἡ κόρη βρίζανε χύδαϊα πίσωθέ του.

Ὕστερα ἐπακολούθησε δυνατὸς καυγᾶς μάνας καὶ κόρης.

***

Πέρασε καιρός. Ὁ Χρῆστος ἔμαθε, πὼς τὸ σπίτι ἄδειασε κ' ἡ γυναίκα του πὼς ζοῦσε στὸ σπίτι τὶς μάνας της, ἀπ' τὴ σύνταξη ποὺ ἔπαιρνε ἡ μάνα ἀπ' τὸν πεθαμένο ἄντρα της.

Ἡ κατάστασή του εἴτανε ἀξιολύπητη, γιατὶ εἶχε δυὸ δυστυχίες πάνω του ἡ μιὰ τὸ χάσιμο τῆς θέσεώς του, ἡ ἄλλη τῆς γυναίκας του, ποὺ μὲ τόση ἀγάπη τὴν περιέβαλλε. Περίμενε, στὸ διάστημα ποὺ ἔμενε σ' ἕνα φιλικὸ ξενοδοχεῖο ὕπνου, μήπως λάβει καμμιὰ πρόσκληση ἀπ' τὴ γυναίκα του, μὰ τίποτα . . . τίποτα . . . Εἶχε τέλεια ἐγκαταλειφθεῖ μὲ τὴ σκληρότερη περιφρόνηση, σὰ νὰ ὑπῆρξε κοκότα του καὶ τοὔφυγε μὲ τόση εὐκολία ἀπὸ σιμά του. Τὴν ἀγαποῦσε, τὴ θυμότανε, στέναζε, μὰ κρατοῦσε καὶ τὴ περιφάνειά του, ἀπέναντι τῆς σκληρᾶς διαγωγῆς της, γιατὶ μιὰ ἀγάπη δοκιμάζεται σὲ μιὰ κρίσιμο περίστασι. Ἡ Ἰουλία ναὶ μὲν εἶχε ὑπακούσει στὴ μάνα της, μὰ ἔπρεπε νὰ μὴ λησμονήσει καὶ τὸν ἄντρα της μὲ κανένα τρόπο, ἀφοῦ αὐτὸς δὲν ἔκαμε κανένα ἔγκλημα γιὰ νὰ τὸν χωρίσει. Μερικοὶ φίλοι του, ποὺ τοὺς ἐξομολογήθηκε τὰ συμβάντα, τὸν συμβουλεύσανε νὰ πάει νὰ τὴν ζητήσει. Μὰ δὲν εἶχε πιὰ τὴ δύναμη ν'ἀποτανθεῖ πρὸς αὐτή.Τοῦ ἔλλειπε τὸ χρῆμα. Πάνου σ' αὐτὸ ἐτάχτηκε ὁ ἔρωτάς της ποὺ τοὺς ὡδήγησε στὸ γάμο. Γιὰ τὸ χρῆμα ἡ πεθερὰ εἶχε τὶς σχέσεις μαζί του καὶ τὸν θεωροῦσε γαμπρό. Ὅταν αὐτὸ ἔλλειψε, ὅλα ξεκαθαριστήκανε. Μάνα καὶ κόρη ἀποτραβηχτήκανε. Καὶ γίνηκε ἀμέσως ξένος πρὸς αὐτοὺς, ὅπως ἤτανε καὶ πρὶν γνωριστεῖ. Τώρα κι' αὐτὸς πῆρε τὴν ἀπόφασή του νὰ φτάσει στὸ διαζύγιο, ἔστω ἂν εὕρισκε ἀλλοῦ δουλειὰ καὶ κέρδιζε πάλι τὸ χρῆμα.

Ὁ ξενοδόχος εἶχε φίλο ἕνα καταστηματάρχη κι' ἀνέ-

λαβε νὰ τὸν συστήσει γιὰ λογιστή. Ὁ καταστηματάρχης τὸν δέχτηκε κι' ἀνέλαβε ὑπηρεσία μὲ καλὸ ὁπωσδήποτε μισθό.

Σιγὰ-σιγὰ μὲ τὸν καιρὸ ὁ Χρῆστος ἄρχισε καὶ νὰ λησμονάει τὴ γυναῖκα του, σὰν θυμότανε τὴ διαγωγή της. Ποτὲ δὲν ἤθελε νὰ τοῦ μιλᾶνε γι' αὐτή. Τὸν ἔπιανε νευρικὴ ταραχή.

Ἕνα βράδυ ποὺ σχόλασε ἀπ' τὴ δουλειά του, ἕνας καλοντυμένος κύριος τὸν συνήντησε στὴν πόρτα τοῦ καταστήματος.

— Θὰ μπορέσω νὰ σᾶς ἀπασχολήσω, τοῦ εἶπε, λίγη ὥρα;

— Ποιὸς εἶσθε παρακαλῶ;

— Εἶμαι συγγενὴς τῆς γυναίκας σας.

Ὁ Χρῆστος ἔκανε μορφασμὸ δυσαρεσκείας.

— Μένετε ἐδῶ, στὴν Ἀθήνα;

— Μάλιστα.

— Πρώτη φορὰ σᾶς βλέπω.

— Εἴμουνα ἀπησχολημένος στὸν Πειραιᾶ, μὲ ἐμπορικὲς δουλειὲς καὶ δὲν ἔτυχε νὰ ρθῶ στὸ σπίτι σας —εἶπε.

— Καὶ τώρα πῶς λάβατε αὐτὸν τὸν κόπο;

—Ἔμαθα, πὼς δὲν ζῆτε μὲ τὴν Ἰουλία κι' αὐτὸ πάρα πολὺ μὲ δυσαρέστησε.

— Δυστυχῶς κύριε—τοῦ εἶπε μὲ θυμὸ—ἡ γυναῖκα μου μ' ἐγκατέλειψε, σὲ μιὰ δύσκολη περίσταση τοῦ βίου μου. Αὐτὸ ποὺ ἔκανε δὲν ἐννοῶ ποτέ μου νὰ τὸ συγχωρήσω. Γιατὶ μόνη της ἀπέδειξε πὼς στὴν καρδιά της δὲν ἔτρεφε σὲ μένα παρὰ μιὰν ὑποκρισία. Ἔπρεπε νὰ δοθεῖ αὐτὴ ἡ εὐκαιρία γιὰ νὰ μοῦ ἀποκαλυφθεῖ.

— Μὰ καὶ σεῖς, φαίνεται, πὼς φανήκατε σκληρὸς πρὸς αὐτή. Ἔπρεπε νὰ ζητήσετε συμβιβασμό. Δὲν εἴσαστε ξένοι. Ἔχετε ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτή. Καὶ δίκιο εἶναι νὰ τὰ ξαναφτιάξετε.

— Καταλαβαίνω. Μεσολαβῆτε τώρα ἀπὸ μέρους της. Θέλει νὰ ρθεῖ μαζί μου. Μὰ τώρα εἶναι πολὺ ἀργά.

— Γιατὶ τὸ λέτε αὐτό;

— Διότι παρακινοῦνται μάνα καὶ κόρη πρὸς τὸ συμφέρον τους πάλι καὶ μόνο. Ἐπειδὴ μάθανε πὼς δὲν χάθηκα καὶ βρῆκα μιὰ δουλειὰ νὰ ζήσω. Ὄχι. Ἡ καρδιά μου τώρα ἔχει κρυώσει. Δὲν τὴ δέχομαι.

Ὁ κύριος ἀγρίεψε, τοὔριξε ματιὲς λοξές.

—Ὄχι δὰ—εἶπε—δὲν εἶνε εὔκολο νὰ τὸ λέτε αὐτό.

— Εἴμαστε χωρισμένοι. Καὶ θὰ μείνουμε. Δὲ χωρεῖ συμβιβασμός.

Δὲν μπορῶ νὰ λυγίσω τὸ χαρακτῆρα μου καὶ νὰ τὴ δεχτῶ, μὲ τὴν ἀφέλεια ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ, ἀπονήρευτου, ὄχι! Ἂν τὸ κάμω θὰ εἶμαι ἕνας τιποτένιος ἄνθρωπος, ποὺ ἀναγνωρίζει τὴ ψευτιὰ γι' ἀλήθεια καὶ ποὺ εἶναι ἀκόμα διατεθειμένος, νὰ ὑποκύψῃ καὶ στὴν ἀτιμία τῆς συζύγου του. Ἂν εἴμουνα τέτοιος, δὲ θὰ πήγαινα κόντρα μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς Ἑταιρίας, ποὺ ἐργαζόμουνα. Καὶ μποροῦσα ὅπως κάνουν μερικοί, νὰ στείλω τὴ γυναίκα μου σ' αὐτὸν νὰ μεσολαβήσει, γιὰ νὰ μὴ χάσω τὴ θέση μου. Τὴν ἐπῆρα, διότι ἐνόμισα, πὼς μὲ ἀγαπάει. Κ' ἤθελα σ' ἕνα ὡραῖο ἁρμονικὸ ὄνειρο ν' ἀφίσω τὸν ἥσυχο βίο μου νὰ κυλίσει. Δυστυχῶς. Τ' ὄνειρο σβύστηκε τόσο χαμηλὰ καὶ γρήγορα... Νὰ τὴ δεχτῶ... Μὰ δὲ θὰ συζήσετε σεῖς μαζί της. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ὑπογράψω τὴ ψευτιά της. Νὰ ξέρω, πὼς οἱ ὅρκοι της ἦσαν ψεύτικοι, πὼς πίσω ἀπ' τὴ ψυχή της ποὺ μοῦ τὴν παρουσίαζε ἀθῶο περιστέρι, ὑπῆρχε ὁ δόλος κ' ἡ ὑποκρισία, ἡ προδοσία, κρυμμένη σὰν πίσω ἀπὸ ἕνα μαῦρο παραβάν, καὶ πὼς τὸ σῶμα της τὸ ὥριζα, ἐφ' ὅσον εἶχα στὴ τσέπη μου ψιλᾶ καὶ μόνο γιὰ τὰ λεφτά...

Ὁ κύριος συγγενὴς εἶχε μείνει μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Δὲν περίμενε ποτὲ νὰ ὑποστηρίξει τόσο ἐπίμονα τὴ θέση του.

—Ὥστε, δὲν μπορῶ νὰ χρησιμεύσω σὲ τίποτε;

— Τελείωσε! Ἡ ζωή μας κόπηκε κι' ἀλλάζομε κ' οἱ δυὸ ζωή. Αὐτὴ μὲ τὴ μάνα της, ποὺ σήκωσε καρέκλα νὰ μὲ χτυπήσει καὶ μ' ἔβρισε χυδαῖα, κι' ἐγὼ μόνος μου.

Ὁ συγγενὴς ξερόβηξε. Στὸ πρόσωπο ἄναψε.

— Μά... καὶ νομίζετε—εἶπε μὲ χοντρή, ἀπότομη φωνή—πὼς ἔστι εὔκολα παίρνει κανεὶς μιὰ γυναίκα, τὴ γλεντάει κ' ὕστερα δὲν τῆς δίνει σημασία;...

Ὁ Χρῆστος ἔπαιξε τὰ χείλη του. Ἔκανε δυὸ βήματα πίσω.

— Νά! Αὐτὸ θὰ πεῖ λύσις ἑνὸς ἀσυμβιβάστου γάμου!

— Φέρετε ὅμως εὐθύνες.

— Ὥστε, θέλεις νὰ μοῦ ὑποδείξεις, πὼς μὲ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀπειλή, πρέπει ν' ἀναγκαστῶ νὰ τὴ ξαναδεχτῶ;

—Ὥστε πρέπει νὰ γίνει τί ἡ γυναίκα σας;

—Ἡ μάνα κι' αὐτὴ μόνοι τους γνωρίζουνε. Κι' ἐπὶ τέλους ἂς πᾶνε μὲ τὸ νόμο. Ἐγὼ δὲν τὴ θέλω μέχρι τάφου! Δὲν μοῦ κάνει...

Ὁ συγγενὴς ἔνοιωσε πῶς ἂν ἐπέμενε ἤτανε ἐπόμενο νὰ ξυλοκοπηθεῖ κι' ἔφυγε δειλὰ-δειλά.

Ἔτσι ἡ ἀπόφασίς του ἦτανε αὐστηρὴ καὶ τὴν κράτησε.

Ἡ Ἰουλία πῆγε στὸν εἰσαγγελέα, διαμαρτυρήθηκε, κοινοποίησε χαρτιὰ μὲ τὸ δικηγόρο της, μὰ τίποτα δὲν κατώρθωσε νὰ κερδίσει.

Τὸ χρῆμα, γιὰ τὸ ὁποῖο παντρεύτηκε, τὸ εἶχε χαμένο ὁριστικά.

ΛΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ο

"ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ,,

Θὰ ὀργανώσῃ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΜΕ ΕΙΣΟΔΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΝ

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ὁμιλήσωσι παρακαλοῦνται νὰ συνεννοηθῶσι μὲ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «Παντογνώστου».

ΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ 16ον ΚΑΙ 17ον ΑΙΩΝΑ

τοῦ Κου Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ XIV καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XV αἰῶνος, κατὰ τὸ διάστημα δηλαδὴ τὸ τόσον τρικυμιῶδες διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ ἀναπτυχθῇ ἀνέτως τὸ ζωντανὸ ἐκεῖνο πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐνεψύχωσε τὰς τέχνας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθοῦν ἔργα, ἀτελῆ βεβαίως ἐὰν παραβληθοῦν μὲ τὰ μεταγενέστερα ἔργα τῆς Ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως, πάντως ὅμως ἔργα ποὺ πιστοποιοῦν, ὅτι τὸ Βυζάντιον προηγεῖται εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐπανάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ἡ ἀναγέννησις τῆς τέχνης. Ἀκόμη περισσότερον ὑστερεῖ κατὰ τὴν ταραχώδη αὐτὴν ἐποχήν, ἡ κριτικὴ καὶ ἡ ἱστορία τῆς τέχνης, καὶ τὰ λίγα βιβλία ποὺ σώζονται ἀνήκουν εἰς συγγραφεῖς οἱ ὁποῖοι εἶχον προσκολληθῆ εἰς τὴν παράδοσιν καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσουν τὴν σημασίαν τῶν εἰκονογραφιῶν τοῦ Μυστρᾶ καὶ τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐπανάστασιν τοῦ φιλοσόφου Πλήθωνος τοῦ ἐπιλεγομένου Γεμιστοῦ. Ἡ ἔλλειψις ἱστορικῶν καὶ κριτικῶν μὲ ἀνεπτυγμένην συνείδησιν τῆς ἐποχῆς των, ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ σκεπασθῇ μὲ σκότος ἡ σημαντικὴ αὐτὴ περίοδος τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἡ ὁποία προηγεῖται τῆς Ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως.

Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Κατὰ τὸν ἑπόμενον XVI αἰῶνα, ἡ Ἑλληνικὴ παραγωγή, ὀφείλεται εἰς καλλιτέχνας οἱ ὁποῖοι ἐσπούδασαν καὶ ἀνεπτύχθησαν εἰς τὰ πολιτισμένα κέντρα τῆς Ἰταλίας καὶ δείχνει καθαρὰ τὰ ἴχνη τῆς ξενικῆς ἐπιδράσεως. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως φυσικόν. Διότι ὅταν εἰς ἕνα τόπον λείπει καὶ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις ἀκόμη, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ἀναπτυχθῇ τέχνη ἀξία λόγου, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ, παρ' ὅλα τὰ λεγόμενα, μεγάλην μόρφωσιν καὶ πεῖραν. Ἐν τούτοις πολλοὶ Ἕλληνες μὲ ταλέντο—ἴσως ὄχι οἱ καλλίτεροι ἀλλ' ὅσοι εἶχον τὰ ὑλικὰ μέσα—καταφεύγουν εἰς τὴν Εὐρώπη, ἐκπαιδεύονται καὶ ἐργάζονται ἐκεῖ. Ἡ παραγωγὴ τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν εἶναι ἀρκετὰ σημαντική.

Κατὰ τὸν XV αἰῶνα εἴχομεν βεβαίως Ἕλληνας καλλιτέχνας, ἱστορικούς, φιλοσόφους μὲ ἐντελῶς ἰδικήν των προσωπικότητα, οἱ ὁποῖοι ὅταν μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Κων)πόλεως καταφεύγουν εἰς τὴν Ἰταλίαν, γίνονται ἐνθουσιωδῶς δεκτοί, ὄχι μόνον ὡς διδάσκαλοι τῆς Ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντιπρόσωποι μιᾶς τέχνης, μιᾶς μεγάλης πνευματικῆς παραδόσεως. Βλέπομεν ποιητὰς ὡσὰν τὸν Μιχαὴλ Μάρουλο νὰ φιλονικοῦν διὰ τὴν ποιητικὴν δάφνην μὲ τὸν μεγάλο Πολιτιανό, καὶ νὰ συζητοῦν μὲ μορφὰς αἱ ὁποῖαι ἔμειναν ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀισθητικὴν ὑπὸ τὸν διαφανῆ ὁρίζοντα τοῦ Φλέζολε. Βλέπομεν τὸν Μάρκον Μέδικον νὰ ἱδρύῃ Νεοπλατωνικὴν Ἀκαδημίαν ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὰς ἰδέας τοῦ Πλήθωνος, καὶ ἕνα σμῆνος νέων θαυμαστῶν ἐμπνευσμένων ἀπὸ τὸ ζωντανὸ κήρυγμα, νὰ ἀκολουθοῦν μὲ φανατισμὸν τὸν τελευταῖον Ἕλληνα φιλόσοφον.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν XVI αἰῶνα, ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη κατὰ τὸ πλεῖστον φέρει καθαρὰ τὰ ἴχνη τῆς ξένης ἐπιδράσεως. Ἕλληνες καλλιτέχναι ἐκπαιδεύονται εἰς τὴν Εὐρώπη, ἀφομοιοῦνται μὲ τὸ νέον περιβάλλον καὶ δημιουργοῦν ἔργα σημαντικὰ βεβαίως ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον χωρὶς Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Ἐκεῖνος ποὺ διέσωσε τὸ μυστικὸν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἠδυνήθη νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ μὲ τὰ μέσα ποὺ τοῦ παρεῖχεν ἡ ἀνεπτυγμένη πλέον Ἰταλικὴ τέχνη, ἂν καὶ δὲν τὸν χαρακτηρίζει καμμιὰ πολύπλοκος τεχνοτροπία καὶ ἡ παλέντα του δὲν περιέχει τὶς περισσότερες φορὲς ἄλλο χρῶμα ἀπὸ τὸ λευκὸ καὶ τὸ μαῦρο, εἶναι ὁ μαθητὴς τοῦ μεγάλου Τισσιάνο, Δομένικος Θεοτοκόπουλος (Greco) ὁ ὁποῖος διέπρεψεν εἰς τὴν Ζωγραφικήν, τὴν Γλυπτικὴν καὶ τὴν Ἀρχιτεκτονικήν.

* * *

Ὁ Δομένικος Θεοτοκόπουλος ἐγεννήθη κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δεκάτου ἕκτου αἰῶνος (1548) εἰς τὴν Κρήτην. Μαθητὴς ἀκόμη τοῦ Τισσιάνο ἐπεδόθη εἰς τὴν ξυλογραφίαν—εἶδος ποὺ ἤκμαζε πολὺ τότε—καὶ τοσαύτην ἐπέδειξε δεξιότητα, ὥστε ὁ μεγάλος του διδάσκαλος τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἐκτέλεσιν ἰδικῶν του σχεδίων. Ἓν ἐκ τῶν περιφήμων ἔργων του τοῦ εἴδους τούτου, εἶναι ἡ δωδεκάπτυχος ξυλογραφία ἡ παριστάνουσα τὸν πνιγμὸν τοῦ Φαραὼ εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. Εἰς τὴν ζωγραφικὴν ὁ Θεοτοκόπουλος ἐδημιούργησεν ἔργα θαυμάσια καὶ ἰσάξια πρὸς τὰ ἔργα τοῦ διδασκάλου του, ἀλλὰ φέροντα καταφανῆ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεγάλης Βυζαντινῆς παραδόσεως. Μεταξὺ τῶν πολλῶν του ἔργων διακρίνονται, ἡ Σταύρωσις, ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, ἡ Θεομήτωρ θαυμασία εἰκὼν σωζομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Φραγκισκανῶν, ἡ Μαγδαληνὴ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, περίφημος εἰκὼν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πάππας Πορτεκαρρέρο προσέφερε ἕνα πίνακα τοῦ μεγάλου Φλαμανδοῦ ζωγράφου Ζορντὲν καὶ πέντε χιλιάδας σκοῦδα, καὶ εἰς μικρὸς πίναξ πτριστῶν τὴν δευτέραν παρουσίαν. Ὡς γλύπτης καὶ ὡς ἀρχιτέκτων ὁ Θεοτοκόπουλος δὲν ἠστέρησεν. Ὀνομαστὴ εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ μοναστήριον τῶν καλογραιῶν τοῦ Ἁγίου Δομενίκου τοῦ Σίλλου, καὶ ὑπέροχα δείγματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης του εἶναι οἱ ἀνδριάντες τοῦ Γεδεὼν Κινοζόζα καὶ τῆς Αἰκατερίνης Βελάσκο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Φραγκισκανῶν. Ὁ Θεοτοκόπουλος ἀνήκει εἰς τὴν ῥωμαλαίαν ἐκείνην καλλιτεχνικὴν γεννεάν, ἡ ὁποία ἀνέδειξε καλλιτέχνας ἀριστεύσαντας εἰς τὴν Ζωγραφικήν, τὴν Γλυπτικὴν καὶ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν μαζύ, ὅπως ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος. Εἰς αὐτὸν ἡ Ἱσπανία ὀφείλει τὴν πλέον σημαντικὴν τέχνην της, διότι τὰ ὡριμώτερα ἔτη του ἔζησε καὶ εἰργάσθη εἰς αὐτήν. Μαθηταὶ καὶ συνεχισταὶ ἐν μέρει τοῦ ἔργου του, εἶναι ὁ Κιρῖνος, ὁ Τριστάνος καὶ ὁ περίφημος Πιζάρρο.

* * *

Παραλλήλως πρὸς τὴν ζωγραφικὴν καὶ ἡ ποίησις παρουσιάζει σημαντικὴν κίνησιν. Ἀφήνομεν τὰς ἀτέχνους μιμήσεις ἐπικῶν ἔργων, ὅπως εἶναι τὸ ἀπέραντον ἐπικὸν ποίημα τοῦ Ζακυνθίου Τζάνε Κορωναίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξιστορεῖται ποιητικῶς ἡ ζωὴ καὶ ἐξυμνοῦνται τὰ κατορθώματα τοῦ περιφήμου Μερκουρίου Μπούα, καθὼς καὶ τὸν Κρητικὸν πόλεμον τοῦ Ἀθανασίου Σκληροῦ, ἔργον κάποιας ποιητικῆς πνοῆς ἀλλὰ γραμμένον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰωνικὴν διάλεκτον, ἤτις ἦτο νεκρὰ πλέον εἰς τὴν ἐποχήν του, καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὰ σημαντικώτερα δημιουργήματα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τὸ Κρητικὸν δράμα.

Δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀκόμη γνωστὸν πόσα ἀκριβῶς ἔργα ἐδημιουργήθησαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς Κρητικῆς τέχνης, ἡ ὁποία ὀφείλεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Βενετῶν κατακτητῶν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νέων τῆς Κρήτης εἰς τὴν Βενετίαν καὶ τὰ λοιπὰ ἀνεπτυγμένα κέντρα τῆς Ἰταλίας. Ἀκόμη δὲν εἶναι γνωστὸν ἐκ ποίων προγενεστέρων ἔργων ἔχουσιν ἐπηρεασθῆ. Παρ' ὅλα αὐτὰ τὰ γνωστὰ σήμερον Κρητικὰ δράματα, καίτοι ἐγράφησαν εἰς τοπικὴν διάλεκτον, καὶ δὲν ἔχουν διὰ τοῦτο Πανελλήνιον χαρακτῆρα ὅπως τὰ δημοτικὰ τραγούδια, παρουσιάζουν μέγιστον ἐνδιαφέρον ἐν σχέσει μὲ τὴν τότε παραγωγήν. Σπουδαιότεροι ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (παραλείπομεν τὸν Βιτσέντζον Κορνάρον δι' ὃν προτιθέμεθα νὰ γράψωμεν πλατύτερον) εἶναι ὁ ἄγνωστος συγγραφεὺς τῆς βουκολικῆς κωμῳδίας «Γύπαρης», ὁ Γεώργιος Χορτάκης συγγραφεὺς τραγῳδίας «Ἐρωφίλη», καὶ ὁ Ἀντώνιος Πάνδημος μὲ τὸ εἰς Ἰταλικὴν γλῶσσαν γραφὲν δράμα του «Fede amorosa» τὸ ὁποῖον ἐπηνέθη ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν ἐποχήν του καὶ ἐξεδόθη εἰς πολυτελῆ ἔκδοσιν κοσμηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διασήμου καλλιτέχνου Φραντζέσκο Βαλέζιο, δι' ὀκτὼ θαυμασίων ξυλογραφιῶν.

Πολλὰ ποιητικὰ ἔργα ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἐκ τῶν ὁποίων μερικά, ὅπως τὸ «Γύπαρης» ἔχουν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Περὶ τούτων ὅμως θὰ ὁμιλήσωμεν ἀναλυτικῶς εἰς προσεχές.

Φλαυρόπουλος

ΤΑ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΜΑΣ ΥΠΟ "VESPER"

ΤΡΙΩΔΙ

Ἀπὸ τὸ Πτὶ Παλαὶ
κἄποιος τὰ βλέπει ρόδι
καὶ βιόζεται, καλέ,
ν' ἀνοίξη τὸ Τριώδι.

—

Καὶ μ' ἀγαθοὺς σκόποὺς
μαζεύει στὸ κονάκι
παλιάτσους καὶ λοιποὺς
καὶ πλέκει... γαϊτανάκι.

—

Τὸ γλέντι εἶναι πολύ.
Τώρα παντοῦ καντάδες.
Κι' ὅλοι μὲς στὴ Βουλὴ
γενῆκαν... μασκαράδες

ΘΑ ΠΕΣΗ Η ΜΕΝΕΙ;

Ἀνεβαίνω στὸν ὀντὰ
καὶ ρωτῶ· «Θὰ πέση ἢ μένει;»
Κι' ὁ Ζαΐμης μ' ἀπαντᾶ·
«Εἴμαστε σφιχτοδεμένοι....

—

»Τὰ συμφέροντα κοινά.
Δὲν κοιτᾶς; Περνοῦμε ἐν τάξει.
Ποιὸς ἀφίνει, ὅταν πεινᾶ,
τὴν κοκκάλα πῶχει ἁρπάξει;»

—

«Ἔχεις δίκιο» τοῦ ἀπαντῶ.
Μὰ ἐπεμβαίνουν οἱ Ὑπουργοί του
κι' ἀρχινᾶ ἕνας τὸ κοντὸ
κι' ἄλλος πάλι τὸ... Μακρῆ του.

VESPER

"ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ,,

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

(Ἱστορίαι - Ἀνέκδοτα - Περίεργα)

Ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκῖσκος Α'. ἐπρόκειτο ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῆς Παβίας, κατὰ τὴν ὁποίαν συνελήφθη αἰχμάλωτος, συνεκρότησε μέγα πολεμικὸν συμβούλιον, ὅπως ἀποφασίσῃ κατὰ τίνα τρόπον θὰ εἰσήρχετο ὁ γαλλικὸς στρατὸς εἰς τὴν Ἰταλίαν. Πολλοὶ ὁδοὶ ἐπροτάθησαν, ὅτε ἕνας τρελλός, ὁ γελωτοποιὸς τοῦ Φραγκίσκου Τριβουλέτος, διακόπτων τοὺς στρατηγούς, ἐφώναξε γνωστικώτερος καὶ προφητικώτερος ἀπὸ ὅλους:

—Πιστεύετε, κύριοι, ὅτι εἴπατε σπουδαῖα πράγματα, καὶ ὅμως κανεὶς ἀπὸ σᾶς δὲν ἔθιξε τὸ οὐσιῶδες σημεῖον.

—Ποῖον εἶνε τὸ σημεῖον αὐτό;

—Ὅλοι ἐσυμφωνήσατε ὡς πρὸς τὸν τρόπον ποὺ θὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μᾶς εἶπε πῶς θὰ ἐξέλθετε!

Ὁ Κοντὰν ἦτο ἄλλοτε Ὑπουργὸς εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἄφησεν ἐποχὴν διὰ τὶς κλεψές του. Ἀπέθανεν ὅμως τιμημένος χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ διὰ τὰς καταχρήσεις του.

—Ὁ Κοντάν, ἔλεγεν ὁ Βολταῖρος, ἠὐτύχησε νὰ πεθάνῃ στὸ κρεββάτι του γιατὶ ἦτο μεγάλος κλέφτης. Ἂν ἦτο μικρὸς θὰ πέθαινε στὴν ἀγχόνη.

Ὁ δοῦξ τοῦ Μπρισσάκ, μεταβαίνων νὰ διέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ κτῆμα του ἐπῆρε μαζί του καὶ τὸν Οὐγκὼ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ. Τὴν τετάρτην ἡμέραν τοῦ ταξειδίου, ἐφθασαν εἰς τὸ Ἀνζέρ. ὅπου ὁ Οὐγκώ, προσκληθεὶς ἀπὸ ἕναν φίλον του εἰς γεῦμα, εὑρῆκεν ἕναν παλαιὸν τόμον τοῦ Πλουτάρχου καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην του. Τὴν ἑπομένην κληθεὶς ἀπὸ τὸν δοῦκα νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἠρνήθη νὰ τὸν συνοδεύσῃ διότι εἶχε διαβάσῃ εἰς τὸν Πλούταρχον τὴν φράσιν: «Ὅποιος τοὺς μεγάλους ἀκολουθεῖ, δοῦλος γίνεται». Εἰς μάτην ὁ Μπρισσὰκ τοῦ παρέστησεν ὅτι τὸν ἐθεώρει φίλον, ὅτι θὰ ἦτο κύριος στὸ σπίτι του, ὁ Οὐγκὼ τοῦ ἀπήντησε στερεοτύπως:

—Ὅποιος τοὺς μεγάλους ἀκολουθεῖ, δοῦλος γίνεται. Τὸ εἶπε ὁ Πλούταρχος!

Καὶ ὁ Οὐγκὼ ἐγκατέλειψε τὸν δοῦκα καὶ ἐπέστρεψε στὸ Παρίσι.

Ἡ Σάρρα Μπερνὰρ εἶχε τὶς παραξενιὲς ποὺ ἔχει πάντα ἕνας μεγάλος καλλιτέχνης. Ἀπέφευγε ἰδίως τὰς προσκλήσεις σὲ γεύματα. Κἄποιος ποὺ τὴν προσεκάλεσε κάποτε εἰς γεῦμα σπίτι του, περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴν ἀπρόοπτη λύση ποὺ εἶχε ἐκεῖνο τὸ γεῦμα.

«Ἡ Σάρρα, γράφει, ἐδέχθη τὴν πρόσκλησίν μου. Τέσσαρες μέρες πρὸ τοῦ γεύματος μοῦ ἔγραψε παρακαλῶντας νὰ καλέσω στὸ γεῦμα καὶ τὸν Φραγκῖσκο Κροασσὲ, γιὰ νὰ τῆς δώσῃ τὸ μπράτσο του ν' ἀνέβῃ τὴ σκάλα τοῦ μεγάρου καὶ νὰ εἰσέλθῃ μαζί του στὴν αἴθουσα γιατί, ἔλεγε, «δὲν μπαίνω ποτὲ πρώτη φορὰ σ' ἕνα σαλόνι, χωρὶς νὰ τρέμω». Ὁ ἀμφιτρύων ἐδέχθη κι' ἐκάλεσε καὶ τὸν Κροασσέ. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, νέο γράμμα. Ἡ Σάρρα ἐζητοῦσεν, ἐπειδὴ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὴν ἐστενοχωροῦσε, νὰ κλείσουν ὅλα τὰ παραθυρόφυλλα τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἐπήγαινε σπίτι του.

Ἔπειτα μὲ ἕνα τρίτο γράμμα παρεκάλεσεν ἐπειδὴ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς τῆς ἔκανε φρίκη, γιατὶ τῆς ὑπενθύμιζε τὰ φῶτα τῆς σκηνῆς, ν' ἀνάψουν μονάχα κεριὰ στὸ τραπέζι. Ὁ ἀτυχὴς ἀμφιτρύων ὑπόσχεται κι' αὐτό. Τὴν ἡμέραν τοῦ γεύματος νέον γράμμα, ἀναγγέλλον ὅτι ἡ μεγάλη καλλιτέχνις θὰ ἐπήγαινε στὸ γεῦμα στὴ μία ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι. Στὶς δώδεκα ἀκριβῶς ἄλλο γράμμα βεβαιοῦν ὅτι ἡ Σάρρα ἡτοιμάζετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ πάῃ στὸ γεῦμα καὶ νὰ τὴν περιμένουν!

Ὁ δυστυχὴς ἀμφιτρύων πέρνει τὸ γράμμα καὶ λέγει στὸν ὑπηρέτη τῆς Σάρρας, ποὺ τὸ εἶχε φέρει μαζὶ μὲ τὰ προηγούμενα:

—Σ' εὐχαριστῶ. Σύμφωνοι... Ἀλλά, γιὰ ὄνομα τοῦ θεοῦ μὴ ξαναγυρίσῃς!

Ἡ ὥρα πλησιάζει. Οἱ προσκεκλημένοι—γιατὶ ἦσαν πολλοὶ—περιμένουν ἀγωνιωδῶς τὴν μεγάλη Σάρρα. Στὴ μία ἀκριβῶς ἕνα δυνατὸ κουδούνισμα ἀντηχεῖ στὴν πόρτα. Ὁ οἰκοδεσπότης τρέχει νὰ ὑπόδεχθῇ τὴν προσκεκλημένη του. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἡ Σάρρα... Εἶν' ἕνας ἄλλος ὑπηρέτης, ποὺ φέρνει τὸ ἑξῆς τελευταῖο γράμμα:

«Ἀτυχῶς δὲν θὰ ἔρθω. Ἀδυνατῶ νὰ βγῶ, γιατὶ ὑποφέρω ἀπὸ τρομερὸ πονοκέφαλο ποὺ μοῦ ἔφερε ὅλη αὐτὴ ἡ σκοτοῦρα νὰ ἔλθω στὸ γεῦμα σας».

Ἕνας νέος παρουσιάσθη εἰς τὸν διαβόητον Γάλλον ληστὴν Φυσέκην καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν προσλάβῃ εἰς τὴν συμμορίαν του.

—Ποῦ καὶ πόσον ὑπηρέτησες ἕως τώρα; τὸν ἠρώτησεν ὁ ληστής.

—Δυὸ χρόνια ὡς ταμίας καὶ ἕνα ὡς ἀστυνόμος.

—Ὅλος αὐτὸς ὁ χρόνος θὰ σοῦ ὑπολογισθῇ ὡς νὰ εἶχες ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν συμμορίαν μου, ἀπήντησεν ὁ Φυσέκης.

Ὁ Δημοσθένης ἐταξείδευσεν ἐπίτηδες εἰς τὴν Κόρινθον διὰ νὰ γνωρίσῃ προσωπικῶς τὴν Λαΐδα, ποὺ εἶχε ξετρελλάνει ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ ν' ἀπολαύσῃ, εἰ δυνατόν, τὰ θέλγητρά της.

Ἀλλ' ἡ ὡραία, ὅσον καὶ φιλοχρήματος ἑταίρα τοῦ ἐζήτησεν ἕνα ποσὸν ἀναλογοῦν περίπου πρὸς τέσσαρας χιλιάδας σημερινὰς λίρας, καὶ ὁ μέγας ρήτωρ ἀπήντησε:

—Δὲν ἀγοράζω τόσον ἀκριβὰ μίαν μετάνοιαν!

Ὁ καλίφης Χεγλὰλ ἦτο ὁ δικαιότερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μαζὶ μὲ αὐτὸ πολὺ αὐστηρός, καὶ τὸ ὄνομά του ἐνέπνεε φόβον εἰς τοὺς ὑπηκόους του. Μιὰ μέρα ποὺ ἐταξείδευε ὁλομόναχος, συνήντησε στὴν ἔρημο ἕναν Ἄραβα, τὸν ἐπῆρε μαζί του νὰ ὁδοιπορήσουν καὶ ἀπάνω στὴ κουβέντα τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐγνώριζε τὸν καλίφην Χεγλάγ.

—Εἶνε, τοῦ ἀπήντησεν ὁ Ἄραψ τῆς ἐρήμου, ἕνα τέρας διψασμένο γιὰ ἀνθρώπινο αἷμα

—Ἀλλὰ γιατὶ τὸν κατηγοροῦν;

—Γιὰ ὅλα τὰ ἐγκλήματα τῆς τυραννίας.

—Τὸν εἶδες ποτέ;

—Ποτέ.

—Μάθε λοιπόν, τοῦ εἶπεν ὁ καλίφης, πῶς αὐτὴ τὴ στιγμὴ μιλεῖς στὸν Χεγλάγ.

Ὁ Ἄραψ τὸν ἐκύτταξε καὶ τοῦ εἶπε χωρὶς νὰ συγκινηθῇ:

—Στὴν οἰκογένειά μου ὅλοι τρελλαίνονται μιὰ μέρα τὸ χρόνο. Φαίνεται πῶς σήμερα εἶνε ἡ δική μου ἡμέρα.

Ὁ Χεγλὰγ ἐγέλασε, ἔδωσε στὸν Ἄραβα τὸ δαχτυλίδι ποὺ ἔφερε στὸ χέρι του καὶ τοῦ εἶπε:

—Ὅταν συναντήσῃς πάλι ἕνα ἄγνωστον, μὴ τοῦ ξαναπῇς πῶς ὁ Χεγλὰγ εἶνε ἕνα τέρας διψασμένο γιὰ ἀνθρώπινο αἷμα.

Ὁ σατυρικὸς Πιρὸν ἀφιέρωσε τὴν τραγῳδίαν του «Γουσταῦος» εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Σουηδίας καὶ τῆς ἀπέστειλε τὸ χειρόγραφον, συνοδευόμενον μὲ ἕνα τετράστιχον ἀπὸ τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα ποὺ μόνον αὐτὸς ἤξευρε νὰ γράφῃ. Ἡ βασίλισσα ἀπήντησεν εἰς τὸν ἐν Παρισίοις πρέσβυν της:

«Ἔλαβα τὴν τραγῳδίαν «Γουσταῦος» καὶ τὴν ἐδιάβασα μὲ ἀληθινὴν εὐχαρίστησιν. Εὐχαριστήσατε ἐκ μέρους μου τὸν συγγραφέα καὶ ἐρωτήσατέ τον τί δῶρον θέλει νὰ τοῦ κάμω». Ὁ πρέσβυς ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Πιρὸν καὶ τὸν ἠρώτησε τί ἐζήτει ὡς δῶρον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Γαλλία ἐπολεμοῦσεν, ὅπως ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν θρόνον του τὸν ἐκθρονισθέντα βασιλέα τῆς Πολωνίας καὶ διεπραγματεύετο μετὰ τῆς Σουηδίας τὴν ἀποστολὴν βοηθειῶν ὑπὲρ τοῦ Σταυισλάου.

—Τί δῶρον; ἀπήντησεν ὁ εὐφυὴς σατυρικός, ὁ ὁποῖος ἦτο ταὐτοχρόνως καὶ καλὸς πατριώτης. Δέκα χιλιάδες Σουηδοὺς στρατιώτας νὰ βοηθήσουν τὸν γαλλικὸν στρατόν.

Τὸ δῶρον ἐδόθη καὶ οὕτω, χάρις εἰς μίαν τραγῳδίαν ἡ Γαλλία ἐνίκησε καὶ ἡ Πολωνία ἐπανέκτησε τὸν βασιλέα της. Ἀλλ' ἦτο ἐποχή, ὅπου τὰ γράμματα ἐξετιμῶντο.

Ἡ ἑταίρα Γαλλίς Νινόν δὲ Λανκλός, ἡ νεωτέρα αὐτή Ἀσπασία, ἡ διανοητική, ἡ λεπτή, ἡ πολιτισμένη, ὅσον καὶ ἔκλυτος καὶ διεφθαρμένη, ἐπειδὴ ἐξελόγιαζεν ὅλους τοὺς πρίγκηπας τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ἠπειλήθη κάποτε ἀπὸ τὴν βασίλισσαν τῆς Γαλλίας ὅτι θὰ ἐγκλεισθῇ εἰς τὴν φυλακὴν τῶν «μετανοημένων πορνῶν».

—Δὲν εἶμαι οὔτε πόρνη, ἀπήντησεν ἡ Νινόν, οὔτε... μετανοημένη!

Πρὸ διακοσίων ἐτῶν, στὴ Γαλλία, ὅταν ἐχήρευε μία νεαρὰ παντρεμένη, ἐδέχετο συλληπητήρια διὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτη στὸ κρεββάτι της. Τὴν ἐπεσκέπτοντο ὁλόγυμνην αἱ φίλαι της, ἄρχιζαν ὅλαι μαζὶ τὰ μοιρολόγια καὶ ἡ χήρα ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ τὴν πατροπαράδοτον φράσιν, δείχνοντας τὴν παραπλεύρως της κενὴν εἰς τὸ κρεββάτι θέσιν τοῦ μακαρίτου:

—Ἂν ἐζοῦσε, θὰ ἦτο τώρα ἐκεῖ! ἐκεῖ! ἐκεῖ!...

Αἱ ὡραῖαι κυρίαι δὲν ἔπαυαν ποτὲ νὰ ἐπηρεάζουν τοὺς κυβερνῶντας καὶ νὰ ἐπιτυγχάνουν τὰ δυσκολώτερα ρουσφέτια εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως. Εἶνε ἱστορικὴ ἡ ἀπάντησις ποὺ ἔδωκεν ὁ παλαιὸς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας Κολὸν εἰς μίαν ὡραίαν κυρίαν ποὺ τὸν παρεκάλει νὰ τῆς κάμῃ ἕνα ρουσφέτι:

—Ἂν αὐτὸ ποὺ ζητᾶτε εἶνε δυνατόν, ἔγινε! Ἂν εἶνε ἀδύνατον, θά... γίνῃ!

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑ.— *ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.*—

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη μονογραφία τοῦ κ. Γ. Ν. Κοφινᾶ, πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξετάζεται λεπτομερῶς καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας τὸ μέγα οἰκονομικὸν τοῦ Κράτους ζήτημα, ὅπερ ἀπὸ τὰ πλήγματα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου δὲν κατώρθωσαν ἄχρι τοῦδε νὰ ἐπιλύσουν αἱ ἀλλεπάλληλοι Κυβερνήσεις.

Εἶναι τόσον γνωστὸν τὸ κῦρος τῶν γνωμῶν τοῦ κ. Κοφινᾶ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων, ὥστε πᾶσα ἐπὶ τῆς μονογραφίας κρίσις νὰ παρέλκῃ.

Ἐν ἀρχῇ τῆς μονογραφίας ἐξετάζει ὁ κ. Κοφινᾶς λεπτομερῶς τὰ Δημόσια Οἰκονομικά μας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922, ὅτε ὑπέστημεν τὸ ἀτύχημα τῆς Μ. Ἀσίας, μέχρι σήμερον, μεθ' ὃ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἔρευναν τῆς σταθεροποιήσεως τῆς δραχμῆς καὶ τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ βάσει τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Γενεύης τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1927 καὶ τῶν ἐκ τούτου ὑποχρεώσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καταλήγων δὲ ἀποφαίνεται περὶ τῶν πιθανῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σταθεροποιήσεως καὶ τοῦ προβλήματος τῶν ἐκ ταύτης τιμῶν.

Ἡ ἀνωτέρω μονογραφία ἐξ 60 σελίδων, ὡς καθαρῶς ἐπιστημονικὸν συγκρότημα, θὰ ἐκούραζε ἴσως τὸν ἀναγνώστην, τὸν ἐνδιαφερόμενον μὲν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας, μὴ ὄντα ὅμως ἐξησκημένον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν οἰκονομικῶν μελετῶν, ἐν τούτοις τὸ καλλιεπὲς τοῦ ὕφους καὶ ἡ συσχέτισις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος πρὸς τὰς κοινωνικο-πολιτικὰς ἐπιρροάς, αἵτινες πιθανολογοῦνται ἐκ τῆς ἐπιλύσεως αὐτοῦ, συγκρατεῖ πάντα ἀναγνώστην ἀπορροφημένον εἰς τὴν μελέτην τῆς μονογραφίας ταύτης.

ΝΙΚ. ΝΙΚΛΑΜΠΑ.— *ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ.*—

Ὁ Ἀντισυνταγματάρχης κ. Νικ. Νικλάμπας ἐξέδωκε τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον Λεύκωμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιλαμβάνονται αἱ βιογραφίαι τῶν πεσόντων καὶ τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἐποποιΐαν τοῦ 1912—1922, κοσμεῖται δὲ ὑπὸ τῶν εἰκόνων τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ ἀγῶνος.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Νικλάμπα τῇ ἀληθείᾳ παρέχει σημαντικὴν ἱστορικὴν συμβολὴν καὶ βάσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος, ὅπερ ἀτυχῶς ἐπ' ἐσχάτων λόγῳ τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν ὑπέστη κλονισμόν.

Τὸ ἔργον πωλεῖται παρὰ τῷ κ. Γ. Προκάκῃ—ὁδὸς Κλεισθένους 7, ἀντὶ δραχμῶν 300, ἐξαιρετικῶς ὅμως διὰ τὰς σχολικὰς βιβλιοθήκας τὸ ἀντίτιμον ὡρίσθη εἰς δραχ. 250.—

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ.— *ΟΙ ΤΩΡΙΝΟΙ ΜΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ (ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ).*—

Ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ μας συνεργάτου κ. Μ. Γ. Πετρίδη, τοῦ ποιητοῦ τῶν «Ἑξαστίχων» καὶ τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Γυναίκας» ἐξεδόθη τελευταίως τὸ ἀνωτέρω ἐνδιαφέρον βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται σύντομα μὲν, ἀλλὰ πρωτότυπα τὸ ἔργον τῶν συγχρόνων κορυφαίων λογοτεχνῶν μας Κ. Παλαμᾶ, Δροσίνη, Νιρβάνα, Πάλλη, Ξενοπούλου, Γρυπάρη, Κ. Θεοτόκη, Ταγκοπούλου καὶ Παπαδιαμάντη. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖ μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς λογοτεχνικῆς κινήσεως τῆς τελευταίας τριακονταετίας καὶ πραγματεύεται φλέγοντα φιλολογικὰ ζητήματα τῆς ἐποχῆς μας. Τὸ συνιστῶμεν θερμῶς σ' ἐκείνους ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας, ποὺ ἐνδιαφέρονται ζωηρῶς γιὰ τὰ νεοελληνικὰ Γράμματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἐτελέσθησαν ἐν Νέῳ Φαλήρῳ 29]1]128 οἱ γάμοι τοῦ Κου Ἀριστομένους Ν. Μπενετάτου μετὰ τῆς καλλιμόρφου Διδος Εὐγενίας Γ. Ἀπέργη. Εὔχομαι αὐτοῖς βίον εὐτυχῆ.

ΚΑΙΤΗ ΦΕΡΜΑΝΗ